

KOSDI CSODA-VÁR ÓVODA ÉS BÖLCSŐDE

Pedagógiai Program

OM azonosító
032902

Készítette: Györgyné Dakos Szilvia
intézményvezető

Hatályba lépés: 2022. október 1.

Tartalomjegyzék

I. Bevezető	4
II. Gyermekkép, óvodakép	6
1. Az óvoda értékei.....	6
2. Az óvodai nevelésünk célja.....	8
3. Az óvodai nevelésünk alapelvei.....	9
4. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében	10
III. Az óvodai nevelés feladatai.....	11
1. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	11
1.1. Az óvodapedagógus személyisége, stílusa:	14
1.2. Az óvodapedagógus-gyermek kapcsolata	14
1.3. Gyermek- gyermek kapcsolata.....	15
2. Az egészséges életmód alakítása.....	16
3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	20
IV. Az óvodai foglalkozások rendszere	23
1. Játék.....	23
2. Külső világ tevékeny megismerése	26
3. Óvodai ünnepek, megemlékezések, hagyományok.....	30
4. Természet – társadalom - ember	33
4.1. A külső világ tevékeny megismerése.....	33
4.2. Születéstől - felnőttkorig.....	36
5. Művészeti tevékenységek.....	38
5.1. Verselés, mesélés	40
5.2. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	42
5.3. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	43
6. Mozgás	45
6.1. A mozgás objektív feltételei:.....	46
6.2. A mozgás szubjektív feltételei:	47
7. Munka jellegű tevékenységek	49
8. Tevékenységben megvalósuló tanulás	52
8.1. Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:	55
8.2. Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban:	57
9. Társas, közösségi tevékenység.....	59

9.1. Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:	62
10. Szabadidős tevékenység	62
10.1. Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében:	64
V. Az óvodai élet megszervezésének elvei	66
1. Személyi feltételek	66
2. Tárgyi feltételek	68
3. A feladatrendszer elemei:	69
4. Az óvodai élet megszervezése, a nevelés tervezése és időkeretei.....	69
4.2. <i>A fejlesztés kerete:</i>	72
4.3. <i>A nevelés időkeretei:</i>	72
4.4. <i>Heti rend:</i>	74
5. Gyermekvédelemmel kapcsolatos teendők	75
6. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése.....	77
6.1. A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés-specifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során	77
6.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek:	91
6.3. Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése.....	92
7. A migráns gyermekek nevelése:	93
8. Az óvoda kapcsolatai	94
9. Az óvoda ellenőrzési és értékelési rendszere	95
10. Pedagógiai program érvényessége.....	98
MELLÉKLETEK	101
1. <i>melléklet</i>	101
<i>Eszköz és felszerelési jegyzék</i>	101

I. Bevezető

Óvodánk Kosdon, a Dunakanyartól keletre a Cserhát nyugati részén, a Naszály-hegy lábánál fekszik. Váctól 6 km-re, a fővárostól 34 km-re található. A szép környezettel bíró zsákfalu számtalan kikapcsolódási és túrázási lehetőséget kínál az oda látogatók számára.

A 2500 fős község egyetlen óvodájaként működünk.

2010-ben új, korszerű óvoda épült, melyben tágas helységek, szép mosdók és öltözők kerültek kialakításra.

Az óvoda eleinte négy csoporttal működött, majd 2018-ban - vélhetőleg a kihasználatlanság következtében - három csoportra csökkent.

Óvodánkba nagyrészt a községből fogadjuk a gyermekeket, de más környező településről érkezők is gazdagítják létszámunkat.

Az intézmény 75 gyermek befogadására alkalmas.

Az óvoda pedagógiai programját úgy alakítottuk, hogy szeretetteljes, érzelmi biztonságot nyújtunk a gyermekeknek, hogy legyenek nyitottak, érdeklődőek, tudják önmagukat értékelni és másokat elfogadni. Különböző tevékenységi formákon keresztül a játék, munka, tanulás során arra törekszünk, hogy a gyermekek személyisége minél sokoldalúbban fejlődjön.

A játék elsődlegességét hangsúlyozzuk.

Óvodai programunk a Tevékenységközpontú Nevelési Programra épül, az abban megfogalmazott nézetek, elvek alapján végezzük mindennapi munkánkat.

Programunkat az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára építve, azzal összhangban, a helyi lehetőségek és szükségletek figyelembevételével készítettük el.

Célunk, hogy a környezettel való ismerkedés, a környezettudatos lét iránti igény kialakítása, a tapasztalatok megszerzése jelenjen meg a tevékenységekben. Fontosnak tartjuk az iskolára való felkészítést, az eredményes beilleszkedést a tanulás érdekében.

Kiemelt feladatunk az egészséges életmódra nevelés, érzelmi, illetve értelmi szocializáció – környezetünk szeretete, védelme.

Óvodai csoportjainkban biztosítjuk a kiemelt figyelmet igénylő gyermek nevelését is.

Az óvoda neve: Kosdi Csoda-Vár Óvoda és Bölcsőde

Az óvoda címe: 2612 Kosd, Eőszi Lőrinc tér 1.

Az óvoda fenntartója: Kosd Község Önkormányzata

Az óvoda OM azonosítója: 032902

A fenntartó címe: 2612 Kosd, Szent István u. 2.

Az óvodai csoportok száma: 3

Az óvodai pedagógiai program törvényi és jogszabályi háttere:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről;
- 229/2012. (XII.17.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról;
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról;
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról;
- 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról;
- 1997. évi XXXI. törvény a Gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásáról;
- 363/2012 (XII.17.) Korm. rendelet – az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról.
- 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet 1. mell. III. cím
- 259/2002. (XII.18.) Korm. rendelet: a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység engedélyezéséről, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi vállalkozó engedélyéről
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelete a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve előírásai
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai – szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai – szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai – szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről;
- 277/1997. (XII.22.) kormányrendelet a pedagógus – továbbképzésről, a pedagógus – szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről;
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről;

- 137/2018. (VII.25.) Korm. rendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet módosításáról
- K/1443-2/2021. számú Kosdi Csoda-Vár Óvoda és Bölcsőde alapító okirata

II. Gyermekkép, óvodakép

1. Az óvoda értékei

Az ember a gyermek egyedi megismételhetetlen, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény. Fejlődését genetikai adottságok, a belső fejlődés-érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. A kisgyermek mindent elfogad, mindenre nyitott. Igényli a felnőtt támaszt, biztonságot nyújtó szeretetét, figyelmét, a vele való törődést. A gyermek feltétel nélkül őszinte, hisz mindenben, mert még nincs tapasztalata a rosszról. Fogékony a szépre, jóra, hálás a törődésért.

Érdeklődő, önállóan gondolkodó és cselekvő, nyitott, érzékeny gyermekeket szeretnénk nevelni ezen tulajdonságok kialakításával.

Célunk az új feladatokra felkészült, szívesen kommunikáló, jó kommunikációs készséggel és anyanyelvi kultúrával rendelkező, a népi hagyományokat ismerő és tisztelő, környezetében jól eligazodó, jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkező, az emberi kultúra értékeit becsülni tudó, befogadó, alkotni vágyó 3-7 éves gyermekek nevelése.

Folyamatosan szem előtt tartva elkötelezettségünket a teljes gyermeki személyiségi fejlesztése iránt úgy, hogy óvodásaink mindvégig megőrizték boldog gyermekkorukat.

Az óvoda közoktatási rendszer, szakmailag önálló nevelési intézménye a családi nevelés kiegészítője a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

Alapfunkciói: óvó-védő, szociális, nevelő- személyiség-fejlesztő funkciók.

Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

A kisebbséghez tartozók megismerik a kisebbség kultúráját, ápolják hagyományait, elfogadják értékeit.

A nevelés, mint tudatos értékválasztás, nevelési helyzetekbe beépített tevékenységek által valósítható meg.

Programunk az óvodáskori adottságokat, szükségleteket alapnak tekinti a nevelés alapnormáinak megvalósításához. Valljuk, hogy az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok, alapvető szabadságok tiszteletben tartásának megerősítésére kell irányulnia; az egyenlő hozzáférés biztosításával. E folyamat kiinduló pontja, elsődleges feladata a gyermeki személyiség megismerése - eddigi környezete, családja - a személyiség elfogadása, tiszteletben tartása. Az egyéniség már jelentkező kis csíráit mielőbb fel kell ismernünk, toleránsan, nem uniformizálva kell közelítenünk a gyermekhez.

A gyermekeket - mint fejlődő személyiséget - gondoskodás és különleges védelem illeti meg. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő szerepet játszanak.

Az Alapprogram szerint az óvodai nevelésben érvényesülhetnek a különböző - köztük az innovatív - pedagógiai törekvések, mivel az Alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek és széles körű módszertani szabadságának érvényesülését.

Az óvodáskorú gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, segíti nemi szerepek, identitás kialakítását. Az óvoda pedagógiai funkciójának teljesítése többek között megköveteli, hogy jól használjuk ki az óvoda egész napos jellegében rejlő lehetőségeket. Az a törvényszerűség, hogy a személyiség tevékenysége során fejlődik, azt igényli, hogy maximális lehetőséget biztosítsunk erre a fejlődési szakzra leginkább jellemző tevékenységnek, a játéknak.

Szeretetteljes, érzelmi biztonságot nyújtó, esztétikus óvoda környezetben Helyi Pedagógiai Programunk tevékenységformái által neveljük gyermekeinket.

2. Az óvodai nevelésünk célja

- Az óvodai nevelés célja az, hogy az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását elősegítse, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a különleges gondozást igénylő gyermek ellátását is). Az inklúzió megvalósítása differenciált képességfejlesztéssel a kiemelt figyelmet igénylő, hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási- és magatartászavaros, valamint a tehetséges gyermekek megvalósítása esetében.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő (migráns) családok gyermekeinek sokoldalú fejlesztése, az önazonosság megőrzése, ápolása és erősítése mellett.
- A teljes gyermeki személyiség fejlesztése, egyéni képességek kibontakoztatása, kooperáció által, azaz az egyén és közösség összehangolt, együttes tevékenysége által.
Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik egészségesen élnek, harmonikus mozgással, fejlett kommunikációs érzéssel és anyanyelvi kultúrával rendelkeznek.
Megismerő funkcióik kifejlődtek, érzelmi életük kiegyensúlyozott, szociális magatartásuk alkalmassá teszi őket a közösségi életre, iskola megkezdésére.
- Kommunikáció által, miszerint a gyermeket motiváljuk önmaga kifejezésére úgy, hogy cselekedete összhangban legyen a társadalmi elvárásokkal. A tevékenységek gyakorlása közben jusson el az önkifejezés, az önkiteljesedés mind magasabb fokára, miközben a csoport a közösség együttélés szabályait fokozatosan magáévá teszi.
Nevelőmunkákkal szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy egyre több tapasztalat birtokában mind jobban eligazodjanak a világban, környezetüket ismerő és védő, azzal kiegyensúlyozott viszonyban élő, környezettudatos magatartást tanúsító, embertársaikat szerető, elfogadó és segítő felnőttekké váljanak.

3. Az óvodai nevelésünk alapelvei

- Óvodánkban a gyermeki személyiséget elfogadással, tisztelettel, szeretettel, megbecsüléssel és bizalommal neveljük. A gyermeket, - mint fejlődő személyiséget – különleges védelem illeti meg;
- A nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni képességeinek és képességeinek kibontakoztatását;
- Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseknek a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk, minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben. A hátrányos megkülönböztetés és kirekesztés semmilyen formáját nem engedjük érvényesülni. Fontosnak tartjuk az életkorhoz illeszkedő követelményeket, a fejlődést támogató értékelést;
- Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik:
 - a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről;
 - a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról;
 - a gyermeki közösségben végezhető sokszínű- az életkornak és fejlettségnek megfelelő tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető szabad játéokra.E tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről;
- Óvodánkban a nevelőmunkát csoportonként két óvodapedagógus végzi, akiknek jelenléte meghatározó, személyük modell a kisgyermek számára. Viselkedésük, toleranciájuk, szakmai hozzáértésük mintául szolgál. A nevelőmunkát segítő felnőttek is hozzájárulnak személyiségükkel, viselkedésükkel, figyelmességükkel az óvodai nevelés eredményességéhez;
- A szülők és gyermekeik világnézeti hovatartozásának tiszteletben tartása.
A gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés és bizalom illeti meg.

4. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében

A gyermek személyisége és a tevékenysége kölcsönösen egymásra hatva fejlődnek.

1) *A gyermek tevékenykedő lény. Személyisége komplex tevékenységek által fejleszthető a leghatékonyabban. A gyermeki tevékenység fogalma összefoglalható az alábbiakban:*

- valamilyen belső szükséglet kielégítésének vagy külső követelmény teljesítésének eszköze;
- képesség-felhasználás, képességfejlesztés eszköze.

2) *A nevelő hatás belső - a tevékenység tartalmából eredő - feltételei:*

- a) az egyén számára érdekes, a csoport számára fontos, hasznos tevékenység legyen (aminek hasznosságát egyre szélesebb közösség ítélni meg);
- b) a célkitűző és a célmegvalósító tevékenység egysége érvényesüljön;
- c) a tevékenység és az eredmény kölcsönös feltételezettsége biztosítva legyen (csak a végig vitt, befejezett tevékenységnek van élményereje);
- d) a tevékenységrendszer teljessége zavartalan legyen kettős szempontból:
 - elégítse ki a gyermekek akciószükségletét;
 - oldja meg az adott gyermekközösség valamennyi feladatát (az önkiszolgálástól a csoportélet kialakításáig- a csoportélet kialakításától a környezet formálásáig).

3) *A nevelő hatás pedagógiai feltételei:*

- a) A tevékenység pedagógiai előkészítése (ráhangolás, tudatosítás stb.) közös feladata az óvodapedagógusnak, dajkának és az egész óvodai környezetnek;
- b) A tevékenység pedagógiai megszervezése az óvoda dolgozói részéről nagy odafigyelést igényel;
- c) A tevékenység pedagógiai értékelése ugyancsak alapvető feladata az óvodapedagógusnak. A siker, sikertelenség okai, a jól vagy rosszul megválasztott tevékenységi mód, az együttműködés megléte vagy hiánya stb. lehet az értékelés kiinduló alapja.

III. Az óvodai nevelés feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodás korú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, ezen belül:

- 1. Az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés*
- 2. Az egészséges életmód kialakítása*
- 3. Az anyanyelvi- értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása*

A gyermekek számára meg kell adni a lehetőséget az önállóan megválasztott, belsőből fakadó tevékenységre. Az óvodapedagógus feladata a tevékenységek megszervezésében:

- Biztosítsa minél változatosabb, többfajta tevékenység egy időben történő gyakorlásához a megfelelő feltételeket: idő, hely, eszköz, ötletek;
- A tevékenységek megszervezésében támaszkodjon a gyermekek tapasztalataira, a gyermek aktuális élményvilágára;
- Élmények nyújtásával segítse elő a minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységi formák kialakulását az óvodai csoportban;

A tevékenység szervezés kölcsönös kapcsolatban áll a képesség fejlesztéssel. Az óvodapedagógus minden gyermek képességét önmagához - a saját lehetőségeihez - viszonyítva igyekezzon fejleszteni.

1. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

A közösségi, erkölcsi nevelés a nevelési folyamat átfogó kerete, gyakorlati módszere, amely lehetővé teszi a társadalom szempontjából értékes tulajdonságok alakulását. Általa biztosíthatók az együttes tevékenységi formák és a társkapcsolatok kialakítása.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családjához való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Programunk nevelési folyamatában az egyén és a közösség erkölcsi nevelése szervesen összefonódik, egymást gazdagítják. Az erkölcsi képességek fejlődése az egész nap folyamán, nem feltétlenül tudatosan alakul, melyben a mintának nagy szerepe van. Az egyes élethelyzetek megoldásaiban, a konfliktusok kezelésének módjaiban, a véleményalkotásban, a döntéshelyzetekben történő választásokban, mind a morális képességek alakulásának, azaz tanulásának vagyunk résztvevői.

A gyermeket állandó értékrendnek kell körülvennie, a derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör mellett.

A 3-7 éves gyermekek személyiségében az érzelmek dominálnak, magatartásukat érzelmeik befolyásolják, ezért fontosnak tartjuk a szeretetteljes gondoskodást, hogy pozitív érzelmi kötődés alakuljon ki az óvodapedagógus – gyermek, dajka – gyermek, valamint gyermek – gyermek kapcsolatokban is. A szülővel, a családdal való szoros érzelmi kötődést tovább erősítjük, gondozzuk.

Módszertani alapelvek

Feladataink:

- Már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érik a gyermeket, segítsünk minden gyermeknek, hogy megtalálja elismert helyét a közösségen belül, fokozottan ügyelve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre és a hátrányok csökkentésére;
- Az egészséges, esztétikus, harmóniát árasztó, barátságos óvodai környezet megteremtése, ahol a gyermekek otthonosan érezhetik magukat;
- A nyugodt, kiegyensúlyozott, derűs légkör biztosítása, a szeretetteljes személyhez szóló segítő bánásmód, érzelmi biztonság állandó megléte;
- Az óvodai környezet a gyermek számára elfogadó és bátorító önkifejezésre készítő, szabadon tevékenykedtető legyen;
- A gyermek óvodai beszoktatása a szülővel együtt rövidebb-hosszabb ideig, egyéni igény szerint történjen, szem előtt tartva azt a célt is, hogy nemcsak a gyermeket, a szülőt is meg kell nyernünk az együttműködéshez. A beszoktatás idején, de később is a gyermekek kedvenc játékaikat, személyes holmijukat magukkal hozhatják;
- Az óvoda egyszerre segítse az én-tudat alakulását és a szociális érzékenység fejlődését, az

ézelmeken alapuló társkapcsolatok mélyítését, engedjen teret önkifejező és önérvényesítő törekvéseinek;

- Az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különbözőnek egymástól;
- Feladatunk az ézelmek kifejezőképességének fejlesztése;
- Alakítsa ki a másság elfogadásának képességét, a kisebbség kultúrájának és szokásának megismertetésével alakuljon ki, erősödjön a gyermek identitása;
- Mások iránti tisztelet, megbecsülés ézésének fejlesztése;
- Az élmény befogadás képességének fejlesztése. A gyermek tudjon rácsodálkozni az őt körülvevő jóra, szépre;
- A szülőföldhöz való kötődés alapjainak segítése mellett megjelenik a hazaszeretet ézelmi megalapozása is, a gyermek szűkebb és tágabb környezetének megismertetésével egyidejűleg;
- Szocializáció szempontjából különös jelentőségű a közös játéokra, élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása, ezért kívánatos olyan óvodai élet megszervezése, amely segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságának fejlődését: együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmeség, udvariasság, őszinteség, továbbá hozzájárul akarati tulajdonságok fejlesztéséhez: önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat, valamint hozzájárul a szokás- és normarendszer megalapozásához;
- A gyermek nyitottságára építve az óvoda segítse elő, hogy a gyermek rá tudjon csodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt. Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja;
- A gyermeki magatartás alakulásának szempontjából az óvodapedagógus modell értékű viselkedése, leghatékonyabb eszköze az érték és normarendszer beépüléséhez, hasonlóképpen az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése is.

Óvodapedagógusi feladatok minden korcsoportban

1.1. Az óvodapedagógus személyisége, stílusa:

A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja szerinti nevelése.

Programunk sikerét, megvalósulásának színvonalát meghatározhatja az óvodapedagógus személyisége, nevelőtestület légköre, a vezető közreműködése. A nevelő munkát az óvoda teljes nyitvatartásában az óvodapedagógusok végzik. Személyük minta a nevelésben.

- Feladatunk az érzelmi zavarok tompítása, leépítése. Fogadja szeretettel, bizalommal az érkező gyermekeket, különös tekintettel a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre és migráns gyermekekre, segítse a beilleszkedésüket;
- Alakítson ki derűs, nyugodt, családi légkört halk beszéddel;
- A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködésével;

1.2. Az óvodapedagógus-gyermek kapcsolata

- Az óvodapedagógus minden megnyilvánulásával, egész attitűdjével modell a gyermek számára. A gyermek magatartására egész személyiségére állandó hatást gyakorol. Óvodás korban, de későbbi korokban is a példa a leghatásosabb nevelőerők egyike. Különösen a 3-7 éves korú gyermek kritikátlanul, válogatás nélkül utánoz, tehát nagyon fontos, hogy megfelelő értékeket közvetítsen az óvodapedagógus, a környezet;
- Az óvodapedagógus a gyermekcsoport irányítója, ugyanakkor a gyermek is hat rá. Kapcsolatuk aktív és kölcsönös. A pedagógusi magatartás feltételezi az önállóság, rugalmasság, döntésképesség, helyzet felismerő képesség meglétét;

- Az óvodapedagógus minden egyes gyermekkel személyes kapcsolatot alakítson ki. Anyai szeretettel, gyengédséggel, toleránsan bánjon velük. Beszélgessen, játsszon együtt, éljen a gyermekekkel. Szükség esetén simogassa, vegye ölbé őket;
- A gyermekek a kérdéseikre mindig kapjanak kielégítő választ;
- A csoportban lévő régebbi gyermeket készítse elő az óvodapedagógus az új kicsik fogadására;
- Egyszerű, érthető utasításokkal vezesse be a gyermeket az óvoda rendjébe. Építsen utánpótlási készségükre, ismétlési hajlamukra. A kétpólusú együttműködés közben az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek véleményét, elképzelését, ötletét, javaslatát és ezeket igyekezzék beépíteni fejlesztési elképzeléseibe;
- A közösségi élet kialakítására kezdettől fogva törekednie kell, azonban az ezekkel kapcsolatos követelményeket fokozatosan, fontossági sorrendben állítsa a gyermek elé, egyéni bánásmóddal igyekezzék azokat velük elfogadtatni;
- Az óvodapedagógus magatartása a gyermekkel szemben mindig határozott, következetes, barátságos, toleráns legyen, tehát mintaértékű. Ez az óvoda valamennyi dolgozójára nézve követelmény, kiemelten a dajkára nézve, ugyanis a program megvalósítása során az óvodapedagógus munkája összehangoltá válik a dajkával, mivel őt a pedagógiai munka segítőjének tekintjük.

1.3. Gyermek- gyermek kapcsolata

Ahhoz, hogy a gyermek a csoport tagjának érezze magát, tapasztalnia kell, hogy őt a többiekhez hasonlóan számon tartják, hogy a csoportnak szüksége van rá. A kortársi kapcsolatok szerepe nagy hatású a szocializációban. Ehhez az óvodai nevelés semmivel nem pótolható szocializációs szintet biztosít a kisgyermek számára.

A gyermek - gyermek kapcsolat kezdetben helyzeti eredetű, személytelen és felcserélhető, gyakran változó. Később a kötődések megszilárdulnak, társas viszonylatok stabilizálódnak. Az óvodai nevelésnek fontos feladata, hogy a társas kapcsolatok stabilitásának tényezőit vegye figyelembe, kialakulásukat tudatosan segítse, erősítse a csoportban.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, kisebb gyermekekhez, felnőttekhez, mindezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra;
- A gyermekeknek igényévé válik a helyes viselkedés és cselekvés szokásrendszerének betartása. Egymást megkérik a szabályok betartására;
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival;
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben;
- Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek;
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt. A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják;
- Ha óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást;
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit;
- Érvényesítik kezdeményezőképességüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket;
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat;
- Szívesen és örömmel vesznek részt a hagyományok ápolásában;
- Éretté válnak az iskolába lépésre.

2. Az egészséges életmód alakítása

Egészségnevelés és környezeti nevelési elvek

Az egészséges életmódra nevelés az egészséges életvitel igényének alakítása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

A gondozás, mint az óvodai nevelés egyik alapvető tevékenysége, a kisgyermek olyan szükségleteit elégíti ki, amely elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó környezetéhez, egészséges életmódjának alakulásához és megteremti a nevelési hatások kedvező érvényesülésének feltételeit.

Az egészség – óvodáskorban is – testi, lelki és szociális elégedettséget, harmóniát jelent. Az egészség megőrzésére irányuló gondozás a személyi- és környezethigiéniát, valamint a lelki egészség gondozását is jelenti.

Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú

ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegség megelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.

Az életkornak megfelelő helyes életritmus kialakítása, az egészséges testi és szellemi fejlődés alapfeltétele. Mivel a helyes életritmus kialakítása a születés pillanatától kezdődik (vagy még előbb), az óvodának e területen jelentkező feladatait az életkornak megfelelően a családdal együtt összehangoltan kell végeznie.

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú változatos tevékenységformák megtervezésével. A rendszeresen visszatérő ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekben.

A napirendnek biztosítania kell a gyermek egészséges életkörülményeit, a fejlődésükhöz szükséges biológiai feltételeket. Tegye lehetővé, hogy az aktív és passzív pihenés arányai az egyes korosztályok szükségleteinek megfelelően váltakozzanak. Biztosítson minél több lehetőséget a szabadban való tartózkodásra.

A szabadidős tevékenységek gazdag kínálata adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek maguk választhassanak érdeklődésüknek megfelelően. Legyen tekintettel a gyermekek élettempójára. Küszöbölje ki a felesleges, indokolatlan várakozási időt. Legyen folyamatos a WC és a mosdó használat, étkezések előtt, után, alvás után stb.

Kiscsoportban önkiszolgáló rendszer javasolt az étkezések alkalmával. A napirend legyen rugalmas, biztosítsa az óvoda nyugalját. A napirendben a leghangsúlyosabb részt a gyermek legfőbb tevékenysége, a játék kapja.

Az óvodai nevelés alapvető feladata a gyermek gondozása, testi szükségleteinek kielégítése. Minél kisebbek a gyermekek, annál nagyobb szükség van a testápolásban az óvodapedagógus, dajka közreműködésére, az érzelmi kötődés miatt is. A testápolás feladatainak gyakorlása közben az óvodapedagógus alakítsa ki a különböző életkorban szükséges egészséges életmód szokásait és ezeket mindvégig követelje meg.

A tisztaság igényének kialakítását már kiscsoportban el kell kezdeni. Fokozatosan el kell érni, hogy a gyermek önmagával, saját ruházatában, használati tárgyaival, sőt környezetével kapcsolatban is igényelje a rendet, tisztaságot. Vegye észre a piszkot, a rendetlenséget, saját maga is vegyen részt mindezek megszüntetésében. Ehhez szükséges, hogy az óvodapedagógus ügyeljen a gyermek személyi tisztaságára, igényelje a környezet, a gyermek és a ruházatának tisztaságát.

Mozgásigény kielégítése, harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésének elősegítése, a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése. Ezt a célt szolgálja főként a szabad levegőn biztosított, a gyermekek által választott sokfajta mozgásos tevékenység, mozgásos játék. Az udvar játék eszközei (csúszda, mászóka, hinta, gyűrűhinta, favonat, farönkök, stb.) különböző képességeket fejlesztő mozgásokra motiválják a gyermeket. Ezen felül további kézi-szerekkel: labda, ugrókötel, karikák, babzsák, célba-dobó kislabda, tollas labda, szalagok, stb. használatával az óvodapedagógusok bővítsék a testi képességek fejlesztésének lehetőségeit.

A testnevelés foglalkozások mozgásanyaga, valamint a mindennapos testnevelés lehetőleg szabadban megtartva, szintén a testi képességek fejlesztését szolgálja. Az óvodapedagógusok a tornaszoba rendszeres használata során éljenek a sajátos lehetőségekkel (bordásfal, nagy mozgástér, különféle sporteszközök alkalmazása). Használják ki a könnyen megközelíthető játszótér, sportpálya, erdei séták lehetőségeit is.

Az óvodapedagógus a biztonságos környezet kialakítása mellett hívja fel a gyermekek figyelmét a balesetek megelőzésére, a veszélyhelyzetek elkerülésére. Az újonnan érkező gyermekek esetében mielőbb mérjék fel a mozgásfejlettséget. Mozgáskoordináció hiány esetén a megfelelő terület fejlesztésére fektessenek hangsúlyt. Az összerendezett mozgás kialakítása érdekében a zene alkalmazását is tegyük lehetővé.

Fontos a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése. A táplálkozás a növekedés, a testi fejlődés elengedhetetlen feltétele. Óvodás korban különös figyelmet kell fordítani a változatos étrend összeállítására, hogy a gyermekek valamennyi tápanyagot kellő mennyiségben megkapják. Mivel óvodánkban főzőkonyha üzemel, helyben készül a tízórai, ebéd és uzsonna, igyekszünk ennek a fontos követelménynek eleget tenni. A szülőket naponta tájékoztatjuk az étrendről. Szokássá vált, hogy az otthoni kertekben előforduló gyümölcsöket beadva az óvodában közösen készítünk vitamin salátát, nyers zöldséget, kompótot.

Igyekszünk rábírnunk a gyermekeket arra, hogy elfogadjanak olyan ételféléket, amelyeket addig nem ismertek. Szoktatjuk őket az alapos rágásra, a hús és a kenyérhéja, gyümölcsök héjának elfogyasztására. A megfelelő folyadékmennyiség pótlására az étkezésen kívül is gondoskodunk. Nagy hangsúlyt fektetünk a kulturált étkezési szokások kialakítására, az ételmennyiség önálló megítélésére, fokozatos önkiszolgálásra, naposi teendők elsajátítására. A közös étkezések sokféle lehetőséget kínálnak az udvariasság szabályainak gyakorlására is. A gyermekeknek nemcsak a mozgásigény

kielégítésére, a pihenésre is szükségük van.

A 3-7 éves gyermek fejlődéséhez elengedhetetlenül szükséges a pihenés és alvás. A délutáni pihenés előtt mesével, énekkel teremtjük meg a nyugodt pihenéshez szükséges hangulatot. Az alvási szokásokat tiszteletben tartjuk (kendők, játékok). A délutáni pihenés ideje rugalmasan alkalmazkodik a gyermekek egyéni igényéhez.

A tevékenységek váltakozása is a pihenés egyik formája, de emellett az alvás is fontos szerepet kap a napirendben, ha előzőleg biztosítottuk a gyermek számára a megfelelő idejű, szabadlevegőn való mozgást, elegendő ételmennyiséget, alapos szellőztetést, megfelelő hőmérsékletet a szobában, akkor a gyermek szinte vágyik arra, hogy szervezete megpihenjen. Az óvó néni, dadus néni a szoba megfelelő átalakításával kellemes hangulatot teremt a pihenéshez. Kiscsoportban a gyermekek kedvenc tárgyaikat magukkal vihetik ilyenkor.

A zene, a mesélés, egyéni simogatás, takargatás, édes álomba vezeti a kicsiket. Akinek kevesebb az alvásiigénye, felébredve mesekönyvet lapozgathat.

A testedzést minél korábban elkezdjük, annál hatékonyabban tudjuk növelni a szervezet ellenálló képességét, az egészség fenntartását, a betegségek megelőzését. Legkönnyebben a légfürdő biztosítja a szervezet edzettségét, csak élni kell vele. A gyermekek sokat tartózkodjanak a szabadban, a felesleges ruhadarabokat levéve (alkalmazkodjanak az évszakhoz, időjáráshoz) minél nagyobb testfelületük érintkezzen a szabad levegő edző hatásával. Hideg időben ne a sok ruhadarab, hanem a mozgás, az izommunka biztosítsa a szervezet vérkeringését, a hőtermelést. A csoportszobák gyakori szellőztetéséről gondoskodni kell.

A napozás - természetes D-vitamin bevitel - fontos eleme az edzettségnek. Óvatosan, fokozatosan, hozzászoktatva élni kell vele. Szorgalmazzuk a mezítláb járást a homokban, fűvön, betonon. A víz edző hatása intenzívebb a légfürdőnél. A rendszeres úszás oktatás is jól szolgálja a gyermekek edzését, ezért keresni kell a megszervezés anyagi feltételeinek lehetőségét (pályázat, szülői hozzájárulás).

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- Igényesek lesznek a tisztaság iránt, önállóan mosakodnak, törölköznek, használják a körömkéfé, a fésűt, rendben tartják hajukat;
- Önállóan mosnak fogat, a fogápoló szereket tisztán tartják;
- Helyesen használják a zsebkendőt;
- A tisztálkodáshoz szükséges eszközöket ismerik;
- Saját magukat kiszolgálják, önállóan tevékenykednek, a holmijukra vigyáznak;
- Mindennapi szükségleteiket önállóan kielégítik;
- Tisztán étkeznek, közben kulturáltan viselkednek. Megfelelően használják az evőeszközöket;
- Csukott szájjal rágnak. Igénylik az asztal esztétikai rendjét;
- Önállóan öltöznek, vetkőznek, ruhaneműikkel gondosan bánnak, cipőjüket megkötik;
- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára. Az eszközökkel, berendezésekkel óvatosan bánnak, a rendetlenséget megszüntetik;
- Igényükké válik a levegőzés, szívesen tornáznak és vesznek részt mozgásos játékokban;

3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítható feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az óvodai nevelés a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítson a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, isme-

reteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezés, figyelem, képzelet, gondolkodás) és az alkotóképesség fejlesztésének igénye.

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. Ha tehát az anyanyelvi nevelés feladatait fontosnak tartjuk és a gyermeket nyelvi fejlesztésben részesítjük, nemcsak tisztábban és jobban fog beszélni, hanem a gondolkodása is fejlődik.

Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van. Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését. A rossz kifejezőképességgel rendelkező, beszédében gátolt gyermek, gondolkodási képességét nem tudja megfelelően használni.

Ugyanakkor egy kevésbé intelligens gyermek jó kifejezőképesség birtokában jobb teljesítményt képes felmutatni. Ezért fordul elő gyakran, hogy a fejletlen beszédképességű gyermeket gyakran teljesítménye alatt értékelik.

Minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet. Az óvoda fejlesztési feladatainak tehát a család, a környezet megismeréséből kell kiindulni és a gyermek egyéni képességeinek megismerésén keresztül kell hatást kifejteni. A fejlesztésnek a gyermek élményeihez kapcsolódva és tapasztalatszerzéssel egybekötve lehet értelme.

Az óvodapedagógusnak lehetőséget kell biztosítania arra, hogy nyugodt légkörben, életszerű helyzetekben minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. Semmiféle türelmetlenség vagy a gyermek korlátozása nem megengedhető az anyanyelvi nevelés során. Az óvoda tevékenységgel gazdag élete, a kellemes, nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlesztését. Ilyen körülmények között a gyermek szívesen és gyakran beszél. A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre, de célszerű a hétfői napokon erre külön is tekintettel lenni, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el a gyermekek.

A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad a kisgyermeknek a beszédre. Különösen fontos, hogy az óvodapedagógus ügyeljen beszédének stílusára, a hanglejtés, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására.

Beszéde legyen érthető, egyszerű és világos. Figyeljen arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak a kérdéseikre. Dicsérje és biztassa a bátoribb gyermeket, serkentve a beszédre. A gyermekek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan kísérelje figyelemmel. Figyeljen arra a gyermekekre, amelyek beszédhibával, beszédgátlással, beszédbeli elmaradással küzd. Szükség esetén kérje szakember segítségét.

Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- Beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megvalósítása;
- A beszédöröm biztosítása: arra nevelni a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el véleményüket;
- Lehetőséget teremteni minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására;
- Képessé tenni a gyermeket arra, hogy tudjon mást meghallgatni;
- A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése;
- A beszédszínvonal emelése olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni;
- Beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása;
- A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása;
- Szükség esetén logopédus bevonása a fejlesztésbe;
- Vegye figyelembe a gyermek egyéni érdeklődését és kíváncsiságát;

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Az érzékelő funkciók (látás, hallás, szaglás, stb.) finomodnak;
- Múltbeli tapasztalataikra építve felfogják környezetük eseményeit, jelenségeit;
- Az önkéntes figyelmük a szándékos és tartós figyelem felé halad, megfelelő érzelmi motiváltsággal, kellő ideig tart;
- Képesek emlékek kombinálására, új alkotására, különbséget tesznek a valóság és a képzelet világa között;
- Meglátják dolgok közötti összefüggéseket, a tárgyak lényegtelen tulajdonságaitól el tudnak vonakoztatni, lényeges jegyek alapján általánosításra képesek, szemléltető tapasztalatból kiindulva összefüggések révén az ok-okozati összefüggéseket felismerik;

- A tapasztalataiknak, ismereteiknek gazdagsága által problémamegoldó képességük az önálló problémamegoldás felé halad;

IV. Az óvodai foglalkozások rendszere

Az óvodai élet tevékenységi formái, és az óvodapedagógus feladatai:

- Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén;
- A foglalkozásokat probléma-centrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi.

A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.

1. Játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. Sokrétű és összetett viselkedést, életmódot, életformát értünk rajta. A gyermekek kreativitását fejlesztő és erősítő élményt adó tevékenység.

A játék - szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat - a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban majd az óvodában is a felnőtt - a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

Támogatni kell a legkisebb gyermekek önállóságra törekvését a játékszerek kiválasztásában, a játék fajták és az esetleges játszótárs megválasztásában is. A gyermekek tapasztalatainak gazdagításával, a játékkedv fokozásával, az együttjátás kívánságának felébresztésével kívánjuk elősegíteni a kollektív játék kibontakoztatását, az önállóság további fejlődését.

A legkisebbek érzelmileg erősen kötődnek a játékszerekhez, nehezen válnak meg tőlük, ezért egyfajta kedvelt játékszerből többet kell beszerezni. Ezek az eszközök legyenek esztétikusak, színesek, motiválják a gyermeket, biztosítsák a kívánt fejlesztő hatást. Mivel a legkisebbekre részben a mozgékonyság jellemző ezért a csoportszobákban számukra is, de a nyugalmat igénylők számára is helyet, megfelelő sarkot kell biztosítani.

A középsős és nagycsoportos korú gyermekek játékeszközöit bővíteni kell olyanokkal, amelyek alkalmassá teszik a játékban felmerült szükségletek sokféleképpen való, sokoldalú felhasználására, továbbá bővíteni kell félkész eszközökkel, szimbolikus kellékekkel, melyek a környezetből vett élmények felelevenítésére alkalmasak. A szerepek megosztása révén a játék segítse elő a társas kapcsolatok kialakulását.

Továbbá fontos, hogy az eszközök a sokféle képesség fejlesztését is elősegítsék, pl.: konstruáló, összerakó játékok, a manipulatív készség, kombinatív készség fejlesztését, mesekocka, puzzle, képes lottó az asszociáció, egyéb problémamegoldó, gondolkodás és képzelet fejlesztését célzó játékeszközök. A kártya, társasjátékok a szabálytudat kialakítását teszik lehetővé. Az udvari sport és játékeszközök sokirányú mozgás gyakorlására motiválják a gyermekeket, biztosítják a testi képességek: erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, egyensúly érzék fejlesztését, mozgás-koordináció javulását, miközben szervezetük edzettebbé, ellenállóbbá válik.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportléggkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus-szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelőségét. Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

A gyermek játéka az óvodáskor éve alatt jelentős fejlődésen kell, hogy keresztülmenjen. A kiscsoportba kerülő gyermek tevékenységét a gyakorló játék jellemzi, a gyakori eszközváltás, a főként egyedül végzett műveletek.

A szerepjátékot - alapjában kollektív játék - a gyermekek közötti kapcsolatok bonyolultabbá válása, a játék témájának és tartalmának bővítése, gazdagodása jellemzi. A játék jellege és színvonala tekintetében három év alatt nagy fejlődést mutat. A szerepjátékban a gyermekek valóságos közösségi

életüket élük, benne és általa alakul maga a gyermekközösség.

A szerepjátékot gazdagítsa a dramatizálás, bábozás. Az óvodapedagógus adjon lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy mese-vers, filmélmények szereplőit, tetteit, a cselekmény menetét, a szereplők hangját, mozdulatait, mondanivalóját saját elgondolásaik alapján játsszák el. Az ehhez szükséges eszközöket, kellékeket, helyet biztosítsa számukra. Lehetőség szerint a gyermekekkel együtt hozza létre ezeket.

A szerepjátékhoz kapcsolódóan a barkácsolás, mint a játékgigény kiteljesedését a gyermekek saját maguk által készített eszközök közös megmunkálását jelenti, legfőképpen a nagycsoportosok tevékenysége. Az óvodapedagógus ötleteinek, rávezető, előkészítő munkálatoknak nagy szerepe van a barkácsolási igény kialakításában, hasonlóképpen az eszközök, anyagok ízléses, könnyen elérhető tárolásának is.

A konstruáló, építő játék mindhárom korcsoportban sikerélményhez juttatja a gyermekeket. Azonban a fejlettségi szintek itt is nyilvánvalóak: amíg kiscsoportban építményeiket még nem képesek megismételni, ezek a valósághoz vagy modellhez még nem igen hasonlítanak, nagycsoportban az élethelyzetek reprodukálása közben különféle elemekből a valóságos tárgyakhoz, egyszerű modellekhez hasonlót készítenek, gyakran szerepjátékok kapcsolódóan.

A gyermeknek szabályjátékhoz szükséges képességei nagycsoportos korra alakulnak ki, annak ellenére, hogy már korábban próbálkoznunk kell a szabálybetartás elemeit kialakítani. A 4-5 évesektől el lehet várni, hogy alá vessék magukat a szabályjáték követelményeinek, ne árulják el a közöstitkot, figyelmeztessék egymást a szabályok betartására stb. A nagyok bonyolultabb szabályjátékok megtanulására és gyakorlására is képesek, átvállalhatják a játék vezetői teendőket, egészséges versengési tendencia alakuljon ki.

Kívánatos, hogy a gyermekek játék közben is tartsák be azokat a szokásokat és szabályokat, amelyeket már ismernek és amelyek gyakorlása a mindennapi életben kötelező. A játéktevékenységben egyúttal folyamatosan él a kisebbségi nyelv fejlesztése is, a gyermekek kisebbségi ismeret- és készség szintjének bővítése.

Az óvodapedagógus kiemelten szervezi a nyelvi készségeket, fejlesztő játékokat. Továbbá olyan játékokkal ismerteti meg a gyermekeket, amelyek a kisebbség hagyományaiból, szokásaiból erednek. A játék kapcsán kialakult kommunikációs helyzetek segítsék elő a gyermek tájékozódását kisebbségi kommunikációs helyzetekben.

A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában is meg kell mutatkoznia.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Szerepjátékuk egyéni fejlettségüknek megfelelően bontakozik ki. Elfogadják játéktársaik elgondolásait. Képesek lemondani egy-egy kedves játékszerről. Vállalják a számukra kedvezőtlen szerepeket is. Képesek olyan játék helyzetet létrehozni, amelyben ábrázolják a felnőttek különböző tevékenységeit és kapcsolatait;
- Önállóak a játék tervezésében, a szerepek kiválasztásában, a játékeszközök megválasztásában, a szabályok betartásában. Képesek játékukhoz különböző anyagokból kiegészítő eszközöket készíteni a játék igényéből fakadóan;
- A bábjáték és a dramatizálás a gyermekek szívesen végzett tevékenységévé válik. A bábmozgatás és beszédkíséret tükrözi a gyermekek mesék iránti fogékonyságát, a mesék szeretetét;
- A játékszabályokat elfogadják, betartják, s ezt elvárják társaiktól is. Elviselik az esetleges kudarcokat, képesek feldolgozni a kevésbé előnyös helyzeteket is;
- Képesek kapcsolatot teremteni, együttműködni társaikkal;
- Kialakulnak a megfelelő közösségi magatartásformák;
- A gyermekek képesek a játék során felmerülő konfliktusok, nézeteltérések kezelésére;

2. Külső világ tevékeny megismerése

Programunk az ismerettartalmak komplex kezelésére a komplex óvodai foglalkozások keretén belül megvalósuló fejlesztésre kívánja a hangsúlyt helyezni. Felfogásunk azonban a matematikai nevelés önállóságát is hangsúlyozza. Ez nem jelenti természetesen azt, hogy a matematikai nevelés nem komplex formában a gyermek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára épülve valósulna meg.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Az óvodában a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve a matematikai tanulás több formája valósulhat meg:

- utánzásos, minta-modellkövető;
- spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés;
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok;
- az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozások.

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Az óvodai nevelés építhet ezekre a korai tapasztalatokra, még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos, érzelmileg hangsúlyos helyzetekben megbízható.

Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell. Fontosnak tartjuk, hogy a kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel. Az óvodáskort jellemző fejlődésbeli egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelölünk meg:

- *első szint:* bevezetés a matematikába - általában a gyermek 5. életévéig tart.

Feladata: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.

- *második szint:* az intenzív fejlesztés szakasza - az 5-6-7 életévben.

Feladata: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerztetése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Eligazodás a gyakorlati életben, a tevékeny élet megkedveltetése.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz felszínre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése.

A perceptuális, a motoros, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt

lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására.

A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, a spontán tanultakat rögzítsük.

Bármilyen gyakori is a játékban és egyéb tevékenységekben szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek negyedik életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb-nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására.

Az óvodapedagógus és a társak jelenléte mobilizálja a gyermek tanulási teljesítményét, tudását, viselkedésének és magatartásának tartalékait.

Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél engedjük meg, a játékidőben szerzett benyomásokkal, vagy mely matematikai összefüggést dolgozzuk fel foglalkozáson, az óvodapedagógus dönti el.

A matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel.

A gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban megfigyelhetők.

Tevékenykedés közben a megismerő képességek (érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás-megoldás) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható. Játék és szabadidőben folyamatosan létre jöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:

- Az óvodapedagógus feladata olyan eszközök, és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését;
- A komplex matematika-foglalkozásoknak vagy kötetlen kezdeményezéseknek minden esetben támaszkodnia kell a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire. A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten szükséges megvalósítani.

A fejlődés jellemzői óvodáskor után:

- Megfigyelik a környező valóságot, tapasztalatokat szereznek, konstruálnak;
- Természetes helyzetekben manipulálnak, rakosgatnak, játékos tevékenységek során észreveszik az azonosságokat, különbözőségeket;
- Összehasonlítanak, mérnek, számolnak, megismerkednek az életben jelenlévő állandóságokkal, képesek helyes következtetéseket levonni;
- A természetben fellelt, összegyűjtött tárgyakat valamilyen szempontból összehasonlítják, szétválogatják, sorba rendezik;
- Tevékenység közben szerzett ismereteiket, tapasztalataikat fejlettségükhöz mértén verbálisan is kifejezik;
- Eligazodnak környezetükben, gyakorolják a térbeli tájékozódást térben és síkban;
- Képesek megadott vagy saját szempont szerint tárgyakat válogatni, sorozatot készíteni;
- Értik és helyesen használják a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatban az összehasonlítást kifejező szavakat;
- Össze tudnak mérni két halmazt párosítással az elemek különböző színe, nagysága, elrendezése esetén is;
- Összehasonlításaikat szóban is kifejezik és mások megállapításainak igazságát megítélik;
- Képesek különféle geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni, tárgyakat meg tudnak számlálni, egyes egyszerű tulajdonságokat meg is nevezni;
- Értik és követni tudják az irányokat és helyeket kifejező névutókat (alá, fölé, közé, alatt, fölött, között);
- Legyenek alapvető ismereteik a tükörkép fogalmáról;
- Csökkenő, növekvő sorrendet állít különböző tulajdonságok alapján: magasság, számosság, elrontott sort javít;
- A sorszámneveket ismeri, megszámlál, leszámál 10-től 20-ig.

3. Óvodai ünnepek, megemlékezések, hagyományok

Az ünnepek sajátos keretei között lezajló közösségi események kiemelkednek az óvoda mindennapi életéből.

A feldíszített csoportszobák, a gyermekek, felnőttek ünneplő ruhája, a meglepetések, kölcsönös ajándékozás sajátok hangulattal, izgalmas élménnyel színezik a hétköznapokat.

A gyermek egyéni és csoportos szereplése, az esztétikus kellékek, szép dekoráció, vendégek- szülők fogadása arra is alkalmas, hogy az óvoda kitarja zárt belső világát, megmutatkozzék a szülők, érdeklődők felé, hű képet adjon az óvodapedagógusok munkájáról.

Az ünneplés lényege sokszor nem is maga az ünnep, hanem a sok-sok előkészület, ami rengeteg tevékenységre, ötletre, önálló elképzelések megvalósítására ad lehetőséget.

Az ünnepek nevelő hatását még hatékonyabbá teszi a megszokott formáktól, ötletektől eltérő lázas készülődés, a várakozás izgalma.

Fontos, hogy családi, közvetlen hangulata minden gyermeket örömteli percekhez vezesse, valamint lehetőségekhez mérten a szülők bevonásával a családok ízlésformálását, értékrendszerét is alakítsa.

A hagyományok ápolása továbbra is fontos területe az értékek közvetítésének.

A népi kultúra hagyományozódásába természetes módon belenőnek a gyermekek.

A naptári évhez fűződő népszokások ápolása hangulatosabbá, élménydúsabbá teszi a jeles napok várását, az ünnepeket.

Javarészt a tevékenységekben jelenik meg a hagyományőrzés a gyermekek életkorának megfelelően, ennek nyomán a gyermekmunkákban, az óvoda hangulatában.

Feladataink közé tartozik a hagyományőrző tevékenység felszínre kerülése a tevékenységekben és a játékokban.

Az anyagok kiválasztásánál vegyük figyelembe gyermekeink életkorát, lakóhelyünk jellegzetességeit, a tájegységhez kötődő hagyományokat, értékeket.

Kutassuk fel lakóhelyünkön a népi kismesterségek lehetséges formáit. Juttassuk élményhez gyermekeinket a tevékenységek megfigyelésével, megismertetésével.

Tegyük lehetővé számukra a napi nevelőmunkában az élmények felidézését, tevékenység formájában való újraélését.

Csoport hagyományok

- Őszi betakarítás idején termések, termények gyűjtése (gyümölcsök, kukorica, tök, dió, makk, gesztenye, stb.);
- Kirándulások az erdőben;
- Az őszi népszokásokkal és a szürettel kapcsolatos, hogy meghívottként részt veszünk valamilyen óvodásunk hozzátartozója által szervezett szőlőszüreten;
- Sütés, főzés otthonról hozott anyagok, gyümölcsök, zöldségek felhasználásával (ősszel almás pite, „lúdgége” sütés, télen mézeskalács);
- Kompót, gyümölcslé, salátakészítés, zöldség savanyítás;
- Télen szánkózás egy-két alkalommal a faluban;
- Farsangi ünnepély;
- Gyermeknap kirándulás;
- Évzáró ünnepély az óvodában (szülőkkel együttműködve);
- Születésnapok megünneplése;
- A csoport hagyományokat a szülők és nagyszülők segítségével kívánjuk tartalmasabbá, hitelesebbé tenni;
- A Márton napi szokásokat a gyermekekkel, szülőkkel, nagyszülőkkel közösen elevenítjük fel (lampionkészítés);
- Karácsonyfadíszek készítése, mézeskalácssütés közben karácsonyi dalok, mondókák tanulása;
- Farsangi szokások felevenítése a nagyszülők emlékeiből;
- Farsangi fánk sütése közösen;
- Bábszínház látogatása, illetve a Budai Csöpp Színház fogadása;
- Első osztályosok látogatása, számukra ajándékkészítés (nagycsoport).

Népi hagyományokkal kapcsolatos szokásaink:

A népszokás a kultúra hagyományozásának spontán formája. A régi szokások megtartása a kulturális örökség ápolását jelenti.

- Márton napi szokások: Ráhangolódás lámpáskészítéssel, közös játékkal. Délután lámpás felvonulás a faluban a szülők bevonásával. Szent Márton történetének megismertetése;
- Tökfaragó verseny: faragott tökökből kiállítás, résztvevők és helyezettek megajándékozása;

- Mikulásnap: Mikulás látogat a gyermekcsoportba, beszélget a gyermekekkel és megajándékozta őket. Szent Miklós történetének megismertetése;
- Adventi készülődés: Adventi naptár és koszorú, illetve karácsonyi meglepetések készítése, mézeskalácssütés, beszélgetés a karácsonyi ünnep tartalmáról;
- Luca nap: Luca napi búzaültetés, gyümölcság virágoztatása;
- Karácsony: Ünneplés közösen a három csoporttal együtt, a nagycsoportosok betlehemes műsorával, dramatizálással, énekkel, verssel;
A karácsonnyal kapcsolatos népszokások: ünneplő ruha, ünnepi előkészületek, takarítás, sütés, készülődés az adventi hetekre, csoportszoba hangulatának megteremtése, karácsonyi díszek, ajándékkészítés, mézeskalácssütés;
- Farsang: Jelmezes hét közösen a három csoporttal az óvoda aulájában, vidám műsorral, énekkel, tánccal;
- Húsvét: A csoportok közös ünneplése dalokkal, versekkel, körjátékokkal, komatál hordás dalos játékkal. Hímes tojásfestés, ajándékozás, locsolkodás, ételszenteléssel kapcsolatos szokások felelevenítése;
- Pünkösöd: Pünkösödölő mondókák, dalos játékok, naphívogatók, májusfadíszítés.

Óvodánk egyéb ünnepei, rendezvényei:

Nevelési folyamatunk alapritmusát az évszakok változása adja meg. Ezeket a hétköznapi és ünnepek tagolják. Az ünnepek szinte magukba sűrítik egy-egy évszak jellegzetességeit.

- Szüreti felvonulás
- Idősek napja: Ősszel az időseket köszöntik a nagycsoportosok, ünnepi műsorral;
- Babanap: Nagycsoportosok műsorral készülnek, ajándékkészítés;
- Tökfaragó verseny
- Márton napi lámpás felvonulás
- Adventi gyertyagyújtások
- Adventi vásár
- Karácsonyi ráhangolódás
- Március 15-i megemlékezés: Az ünnep jelképeihez és tartalmához kapcsolódó versek, dalok, mondókák megismerése. Ünnepi jelképek készítése (csákó, zászló, kokárda). A három csoport

közös ünneplése az aulában;

- Húsvét
- Anyák napja: Az ünnepet megelőző héten ajándékkészítés. Az édesanyák egyéni köszöntése az óvodában dallal, verssel;
- Apák napja: Vetélkedős versenyek az apukákkal együtt az udvaron;
- Gyermeknap: Vidám délelőtti versennyel, ügyességi játékokkal, a gyermekek számára meglepetés ajándékkal, közös kirándulás;
- Évzáró ünnepély (kis- és középső csoport): Ünnepi műsor a meghívott vendégek részére;
- Ballagás (nagy csoport): Ballagó ajándék készítése. Ünnepi műsor, az iskolába készülő nagycsoportosok búcsúztatása.

4. Természet – társadalom - ember

4.1. A külső világ tevékeny megismerése

Ez a komplex foglalkozás, mint elnevezéséből is kitűnik, szeretné egységesen megmutatni és érzékelteni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető.

Nem vagyunk hívei a szétszabdalt, szeletelt foglalkozásoknak, mert azok nem képesek az életben megmutatkozó sokszínűség mellett az összefüggések feltárására.

Az óvodai foglalkozások rendszerének hagyományos felosztása az iskolától átvett szempontok alapján jött létre.

Ez a felosztás a tudományok rendszerét és nem a valóságot modellezi, és így már óvodában megkezdődik a világról a gyermek felé áradó észlelések, tapasztalatok, ismeretek szétaprózódása, ezért okoz nehézséget az összefüggések meglátása és megértése a gyermek számára.

A Tevékenységközpontú Program célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében.

A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalat-szerzésre építhetünk. A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, természet közeli élettel, a természet, a környezet szeretetének bizonyításával, példát mutatva a gyermek számára. Azt kell benne megerősíteni, hogy mennyire összefügg mindez egymással és milyen nagy az ember felelőssége a

természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából. A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak.

Legfontosabb feladat megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire. Ez képezi majd az alapját a később kialakuló természet-szeretnek.

A fák, a virágok, az apró kis állatok megannyi ismeretet, feladatot jelentenek a kisgyermeknek. A séták, kirándulások, az óvoda udvarán és kertjében vagy az élősarokban végzett tevékenységek tanulási, tapasztalási lehetőséget kínálnak a gyermekeknek.

Óvodánk „Madárbarát Óvoda” és „Biztonságos Óvoda” címmel rendelkezik.

Csatlakoztunk az Ovi Kert programhoz is, mely keretén belül együtt kertészkedhetünk a gyerekekkel.

A komplex foglalkozás tehát csak átvitt értelemben nevezhető valódi foglalkozásnak. Inkább komplex tapasztalatszerzési lehetőségről van szó. Az önálló és csoportos megfigyelések révén értékes tapasztalatokhoz juthat a természetben végbemenő folyamatokról és összefüggésekről. Már az óvodában fel lehet és fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk.

A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagysági és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér- sík- és mennyiségszemlélete.

Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.

Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

A környezetvédelem- vagy a problémák erőszakmentes megoldásának kérdése már az óvodás gyermek szintjén is felvethető és beépíthető a komplex foglalkozások rendszerébe. A természet- társadalom- ember egymástól függő, egymást feltételező, egymást kiegészítő fogalmak rendszere, melynek lényege a kisgyermek szintjén már óvodáskorban is megérthető, megérezhető.

4.2. Fenntarthatóságra nevelés óvodánkban

Zöld környezetben lévő tágas udvar, változatos játékokkal és mozgáslehetőségekkel várja a gyermekeket. Virágágyások, sziklakertek díszítik a bejáratot, mely tavasztól ősziig vidám, élénk színekben pompázik. Az épület előterében és a csoportszobákban az aktuális évszakot jelképező dekoráció köszönti a belépőket.

Kosd település abban a szerencsés helyzetben van, hogy csodálatos természeti környezet veszi körül. Óvodánk épülete a falu központjában van, kapuján kilépve bármerre indulunk el, közel vagyunk a természethez. Élményszerző sétáinkat mindig valamilyen céllal szervezzük, gyönyörködünk az évszakok váltakozásaiban, természeti csodákban. Gyakran teszünk sétát a közeli erdőbe. Lehetőségünk van ellátogatni a településen működtetett RoBirtokra, ahol többféle állatfajjal ismerkedhetnek óvodásaink.

Célunk a gyermekek egészséges életmód iránti igényének kialakítása, testi-lelki-szellemi fejlődésük elősegítése.

- Kosd történelmi múltjának megismertetése, a környezetünkben lévő épített és természeti értékek megismertetése, élményszerző séták a kollegákkal, gyermekekkel és szülőkkel;
- Az egészséges életmód szemléletének formálása: alapvető tisztaság, gondozottság igénye, egészségtudatos táplálkozás, rendszeres mozgásigénye szükségletté váljon;
- A környezettudatos szemléletformálás: a növények, állatok gondozásának megismertetésén át, megtapasztalja, hogy „az ember a természet része”;
- A szelektív hulladékgyűjtés támogatása, szelektív gyűjtő-szigetek használata. Az energiával való takarékoság mikéntje, lényege;
- Családok bevonása óvodai jeles napokra, hagyományőrző ünnepekre, sportnapokra, kirándulásokra;
- A tehetségek támogatása, az elmaradottak felzárkóztatása és az egyéni bánásmódot igénylőknek az esélyegyenlőség biztosítása;
- A kollegák továbbképzésének támogatása, innovatív szemléletformálás megsegítésére.

A gyermekek szemléletét, a világhoz való viszonyát a közösen szerzett élmények, együttes tevékenységek, kísérletek során szerzett tapasztalatok, ismeretek formálják, készségeik, képességeik magasabb szintre emelkednek, melyek által a gyermek személyisége is fejlődik.

A környezettudatos szemléletformálás

- Minden csoport maga ápolja az élősarkukat, ahová gyűjtik az élő-élettelen kincseket; köveket, kavicsokat, faháncsot, nádat, bambuszt, kagylókat, a kukorica minden részét és egyéb terményeket, növényeket;
- A kiskertek gondozása, ápolása gyermeki tevékenység az óvodapedagógusok irányításával. A gyerekek kis szerszámokkal aktívan dolgoznak, így becsülik a munkát, figyelemmel kísérik a növények fejlődését;
- Madáritató- és etető karbantartása, az állatokról való gondoskodás, melyben a madarak életét is megfigyelhetik;
- Szelektív hulladékgyűjtés és az energiával való takarékoság átszővi mindennapjainkat. Külön gyűjtjük az elemeket, műanyagot, üveget és a papírt. Az energiatakarékos lámpáinkat csak addig hagyjuk világítani, ameddig szükséges.

A kollegák szakmai felkészültségét újabb módszerekkel kívánjuk bővíteni, a környezeti szemléletformálásban jártas intézmények munkájának megismerése céljából szakmai bemutatókat, tanulmányi kirándulásokat, programokat kívánunk szervezni.

4.3. Születéstől - felnőttkorig

A természet – társadalom - ember fogalomkörhöz szorosan kapcsolódnak és a nevelés egészében jelen vannak azok a mozzanatok, amikor a gyermekek újra játszókat életüket.

Újraélik az óvodában mindazt, amit a mindennapokban, a családban, az óvodában vagy tágabb környezetükben tapasztalnak, látnak, hallanak.

A környezettel való szoros kapcsolat, az életfolyamatok újrajátszása nemcsak arra ad lehetőséget a gyermeknek, hogy a benne lévő feszültségek feloldódjanak, hanem elősegíti számára a társadalomba való későbbi bekapcsolódást, szocializálódást.

A születéstől - felnőttkorig címmel megfogalmazott komplex foglalkozások magukban foglalják a

testápolástól, a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermekeknek támpontot nyújthat a környezetében meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához.

A szokások elsajátítása, a társadalomban való beilleszkedéshez szükséges magatartásformák kialakítása valósulhat meg játékosan, a gyermek érdeklődésének és igényeinek figyelembevételével.

Ez a komplex foglalkozás hagyományos értelemben nem is nevezhető foglalkozásnak, hiszen játékidőben, szabadidőben, vagy a nap bármely időszakában megvalósíthatók az itt jelentkező feladatok.

Az óvodapedagógus feladatai a foglalkozások megszervezésében:

- Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat szerzését a természetben;
- Tudatosan törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyermekek saját természeti és társadalmi környezetükből;
- Biztosítani minden eszközt és lehetőséget a gyermekeknek természetben való folyamatos tevékenykedtetéshez;
- A foglalkozásokat lehetőség szerint a szabad természetben szervezzük meg;
- Biztosítsuk a feltételeit annak, hogy az óvodában élősarok, konyha és/vagy virágoskert működjék, ha lehetőségünk adott, próbálkozzunk kisállatok tartásával.

A fejlődés jellemzői óvodáskor után:

- Ismerik nevüket, szüleik nevét, foglalkozását, lakásuk címét;
- A testrészeket az emberi test felépítésének megfelelően megnevezik, igényesek testük tisztaságára;
- Megkülönböztetik a jobb és bal oldalt, dominanciájuk kialakult;
- Gyakorlottak lesznek az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedése eszközöket, járműveket, tudják, hogy azok az emberek munkájaként készülnek és az emberek munkáját könnyítik;
- Ismerik a környezetükben lévő intézmények nevét, rendeltetését;
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik jellemző tulajdonságaikat. Felismerik és megnevezik a napszakokat, a hét napjait;

- Ismerik a növény szót, annak tartalmát, tudják, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van. Tudják, hogy a növényeket gondozni kell, ismernek néhány növényápolással, termesztéssel kapcsolatos munkát (ásás, gereblyezés, kapálás, vetés, szántás, aratás);
- Ismerik és megnevezik a környezetükben élő állatokat, tudják csoportosítani tulajdonságaik szerint. Ismernek néhány erdei-, és vadállatot, néhány madarat –költözőt és nálunk telelőt – ismerik óvásukat, védelmüket;
- Ismerik, megnevezik és megkülönböztetik környezetük színeit, gyakran észlelt tárgyak és jelenségek külső jegyeit, feltűnő összefüggéseit;
- Képesek matematikai jellegű helyzetről, problémáról saját gondolataikat szabadon is elmondani, egymás állításainak igazságát megítélni, jól ismert tulajdonságok szerint válogatást, összehasonlítást, sorbarendezést végezni.

5. Művészeti tevékenységek

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése, az egyetemes emberi kultúra megismerése már óvodáskorban elkezdődhet.

Az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre.

Az óvodapedagógus mindennapi feladatai közé tartozik megismertetni a kicsiket a világ szépségeivel.

Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti. Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket.

A szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája komoly hatást gyakorol a gyermekekre. Nem lehet elégszer elmondani azt sem, hogy egy kellemes benyomást keltő, jó ízlésű óvodapedagógus mennyit tud tenni szinte észrevétlenül, saját példájával a művészeti nevelés érdekében. A művészet nem más, mint a világ megismerése sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn keresztül. Mindez azt jelenti, hogy a művészeti nevelés mindenekelőtt az egyéniség színeinek kibontakoztatását jelenti. Ezért sohasem célszerű sémákat, felnőtt által kigondolt elképzeléseket megvaló-

síttatni a gyermekekkel. Mindig arra törekedjünk, hogy ő maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit, csupán akkor nyújtunk ehhez segítséget, ha azt a gyermek maga kéri és igényli.

A kreativitás, az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Akinek van fantáziája, vannak ötletei, aki problémák megoldásán dolgozik, aki gondolatait és érzéseit ki tudja fejezni, aki önmagát új, másfajta módon éli meg, a kreatív ember. Az újat alkotás, a változások elindítása, az önálló egyéniség kifejezése szintén a kreatív emberek sajátossága.

Az óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának. Az óvodában a gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő. Minél több alkalmat kell adni arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az ének-zenében, a bábozásban, a rajzolásban, stb., kifejezésre juttassák. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat. Minél több eszközzel ismerkednek meg a gyermekek, minél biztosabban kezelik azokat, annál több lehetőségük adódik önmaguk kifejezésére.

Az óvodapedagógus felelőssége igen nagy, hiszen a gyermek fogékony mindenre, mindent befogad, minden érdekl, mindent utánoz, mindent válogatás nélkül kedvel. Az óvodapedagógus véleményét - különösen akkor, ha szeretetteljes kapcsolatban van vele - szinte fenntartás nélkül elfogadja.

Amit az óvó néni szépnek lát, az neki is tetszeni fog. Ezért fontos, hogy jó ízlésű, művészetet kedvelő ember foglalkozzon a kisgyermekekkel.

A művészeti tevékenységek fogalom rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű.

Ebbe a fogalomkörbe a mese-vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája. Művészeti tevékenységek tehát nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, melyeket játékidőben vagy a szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyermekek, mint a nap folyamán bármikor.

A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában. Az ősszel lehulló falevelet színezhajjuk, festhetjük, lerajzolhatjuk, énekelhetünk és mesét, verset mondhatunk róla, bábokat készíthetünk belőle. Ez így együtt jelentkezik a valóságban is és ennek kell visszatükröződnie a foglalkozásokon is. Ismételten le kell szögezni

azonban, hogy foglalkozásoknak tekinthetjük a szabad természetben lezajló bármilyen megfigyelést, sétát, tehát foglalkozás alatt nem kell feltétlenül a klasszikus értelemben vett foglalkozásokra gondolni.

5.1. Verselés, mesélés

Az érzelmi biztonság megadásának és az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek.

A ritmusokkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket adnak.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait és egyben feloldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átletesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát és a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Nem szükséges foglalkozási kereteken belül maradni, hiszen mesélni minden nap szükséges az óvodában. Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mese között. Mindkettő fontos a maga helyén és idején. A lényeg csupán az, hogy minden nap meséljünk vagy verseljünk valamilyen formában, reggel vagy délben, elalvás előtt vagy délután.

A mese-vers kezdeményezések anyaga változatos legyen, gerincét a magyar népmesekincs megismertetése adja.

Teremtsünk lehetőséget a gyermekek önálló szöveg és mesemondásához. Segítsük elő, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassák a gyermekek a nekik szóló meséket. A gyakori ismétlést, a mese többszöri feldolgozását kedvelik az óvodások, erre legyünk tekintettel. Kedvelt tevékenysége az óvodásoknak a bábozás és a dramatizálás. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez. Az irodalmi élmények feldolgozását segítsük elő különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával.

A fejlődés jellemzői óvodáskor után:

- a gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat;
- várják, igénylik a mesehallgatást
- szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak a kisebbeknek és maguk szórakoztatására is. Megjegyeznek 10-12 mondókát, 6-8 rövid verset és 15-20 mese történetét;
- tudnak meséket, történeteket kitalálni, eljátszani;
- van kedvelt mesehősük, a mesefordulatok megjelennek játékukban;
- szeretik a könyveket, vigyáznak rájuk, tudnak a képek alapján történetet logikusan felépíteni.

5.2. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

(gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, batikolás, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás)

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán biztosítson teret, lehetőséget. Maga a tevékenység és ennek öröme, a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi - plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképeségek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeletének gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Az óvodapedagógus feladata megismerteti a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézi munka, különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival. A feladat elsősorban az, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeit. A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen mindig álljon rendelkezésre mindenféle anyag és eszköz, amivel a gyermek fantáziájának megfelelően dolgozhat, alkothat. Nagyon célszerű a vizuális tevékenységek és a munkatevékenységek összehangolása, hiszen a szabad, önálló tevékenykedés gyakran jár együtt viszonylagos rendtelenséggel.

Szokás kérdése, mennyire képesek a gyermekek környezetükkel ilyen széles skálájú tevékenységrendszer mellett is rendben tartani. A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai és eseményei.

Ugyancsak kitűnően hasznosíthatók a vizuális tevékenységek számára az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve, teljes önállóság szükséges. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak a gyermekek. Nem szükséges, sőt káros, ha uniformizáló

nevelési módszerekkel elveszük a gyermek bátorságát az egyéni kifejezőmódoktól. Az óvodában legyen lehetőségük a gyermekeknek arra, hogy bármikor kipróbálhassák képességeiket.

Amennyiben megoldható, minden csoportszobában célszerű egy kis sarkot vagy szekrényt biztosítani, ahol a barkácsoláshoz szükséges eszközöket, felszereléseket, anyagokat tárolhatjuk. Nagy hasznát veszik ennek a gyermekek, hiszen például a nagyobbak szerepjátékához bármikor kiegészíthető eszközök készülhetnek és a kisebbek is örömmel ismerkednek meg a különböző szerszámokkal.

A fejlődés jellemzői óvodáskor után:

- Képzésben egyéni módon jelenítik meg élményeiket, vágyaikat;
- Alkotásaikra jellemző a már részleteket is tartalmazó formagazdagság, a színek variálása;
- Örülnek egyéni és közös kompozícióiknak;
- Plasztikai munkáikban érvényesül fantáziájuk, ízlésviláguk;
- Téralkotásban, építésben közösen vesznek részt;
- Észreveszik a szépet, tudnak gyönyörködni benne;
- Önállóan és csoportosan is készítenek játékokat, ajándékokat, kellékeket.

5.3. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.

Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömeit.

A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.

Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül

szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatarozását is.

A felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés, részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

Az óvodai ének-zenenevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyermekekkel. A néphagyományörzés mellett a Kodály alkotta módszer is folyamatosan megújulva megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel. Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés, séták és kirándulások.

Tehát ez a feladat sem korlátozható csupán a foglalkozások időtartamára. Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására. A komplex foglalkozások inkább összefoglalják, elmélyítik a gyermekek ismereteit és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére.

Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap. A Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai nevelésen belül hatékonyan megvalósítható. Ezzel biztosítható a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozása, a néphagyományörzés és az ének-zenei nevelés színvonalának megőrzése.

A fejlődés jellemzői óvodáskor után:

- A gyermekek élvezettel játszanak, maguk is szívesen kezdeményeznek énekes játékokat;
- A gyermekek gátlások nélkül tudnak, szeretnek egyedül énekelni;
- Élőzenét, népdalokat, műdalokat figyelmesen hallgatnak, örömet jelent számukra a zene;
- Érzik a zenei motívumok hosszát, azt mozgásban és térben szemléltetik;
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat;
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni;
- Érzik az egyenletes lüktetést, a dalok ritmusát;
- Egyszerű dallammotívumokat tisztán énekelnek vissza;
- Ismerik az egyszerű, táncos mozgások elemeit (dobbantás, koppantás, páros forgás, stb.).

Az óvodapedagógus feladatai a művészeti tevékenységek megszervezésében:

- Úgy alakítsa ki a gyermekek bevonásával a csoportszobát, hogy ott a különböző tevékenységet kereső gyermekek nyugodtan, kényelmesen dolgozhassanak;
- Biztosítson minél több eszközt, időt és helyet a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva a gyermeki fantáziának;
- Nyújtson lehetőséget a vizuális és kommunikációs tevékenységek összekapcsolására;
- Segítse elő a gyermekek önálló elképzeléseinek megvalósítását;
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy minél több élmény átélve megvalósíthassák elképzeléseiket;
- Az óvodapedagógus a mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyeljen a gyermekkel való szoros érzelmi kapcsolat, a meghitt légkör megteremtésére.

6. Mozgás

„A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyén fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodás kor a természetes hely-, helyzetváltóztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.”

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés. A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül. Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll.

A mozgásfejlesztéshez tehát hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget, mégpedig az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása.

A gyermekek napirendjét úgy célszerű összeállítani, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az ülással együtt járó tevékenységeket. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk.

A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), és testi képességeit, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés. Hozzájárulnak a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kis mozgások kialakulásához.

Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró-, ellenálló képességét és az egyes szervek teljesítőképességét.

Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában. Felerősítik és kiegészítik a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatását. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképességet, valamint a személyiség akaratitényezőinek alakulását.

A tornának, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján - az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve - minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.

6.1. A mozgás objektív feltételei:

Elsősorban a megfelelő hely biztosításáról szükséges szólni. Mivel a foglalkozásokat döntő mértékben a szabadban valósítjuk meg, ezért célszerű füves területen különböző pályákat kialakítani. Ehhez csupán mozgatható kis kapuk szükségesek.

A füves, sík és dombos terület mellett feltétlenül szükséges az aszfaltos, kavicsos terület. A fák között érintő magasságban kifeszített kötélen függhetnek a gyermekek. Az udvar különböző részein - különösebb megmunkálás nélkül - lefektetett és lazán rögzített farönkök kiválóan alkalmasak az egyensúlyérzék fejlesztésére.

A megfelelő távolságban rögzített mászóakák az óvodaudvarok fontos kellékei. Az állványokon felfüggesztett mászókötel és gyűrű a vállöv erősítését szolgálja. A megfelelő méretű pancsoló vagy úszómedence a vízzel történő edzésen túl az úszásoktatást is elősegítheti. Az úszás és korcsolyázás,

ahol lehetőség van rá, szervezeten is megvalósítható.

Hosszabb sétát, sőt túrát tehetünk a gyermekekkel a szabadban, ha lehetőségünk adódik, használhatjuk a közeli iskola, vagy sportlétesítmény tornatermét, vagy füves pályáit. Némi ötletességgel és szakemberek bevonásával tovább fokozható tehát a mindennapi testnevelés hatása. Minden, ami az óvoda udvarán található (fák, bokrok, homokozó, pancsoló medence, játékeszközök, stb.) felhasználhatók a mindennapi testnevelés feladatainak megvalósításához.

Mindez elmondható az épületen belül szervezett mindennapi testnevelésre is. Mindenkor nagy gondot kell fordítani az alkalmazásra kerülő kézi és tornaszerek, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetők legyenek, megfelelő számban álljanak rendelkezésre. Az eszközök előkészítése az óvodapedagógus, a gyermekcsoport és a dajka aktív együttműködésére ad lehetőséget.

6.2. A mozgás szubjektív feltételei:

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés eredményességét. A testgyakorlatok mintaszerű végzésével, a játékba való aktív bekapcsolódással kedvezően motiválhatja a gyermekeket, építve utánzási hajlamukra, segítve a rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszonyuk kialakulását.

Az örömmel derűs légkörben az együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásán tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásban elért sikereinek.

A mindennapi testnevelés tartalmát döntő méretékben a természetes mozgások, gyakorlatok képezik (járások, futások, ugrások, függések, egyensúlygyakorlatok).

Ezeket kiegészíti néhány talajtorna elem, valamint a kézi szerekkel végezhető gyakorlatok. Természetesen ide tartoznak a testnevelési játékok is. A lényeg, hogy minden mozgásforma, amit a gyermekek képesek elvégezni, a mindennapi testnevelés keretébe beépítendő. Az óvodapedagógus dönti el, hogy a mindennapi testnevelés 20-30 perce alatt testnevelés foglalkozást tart vagy egy-egy mozgáscsoport gyakorlásával, esetleg testnevelési játékokkal tölti ki az időt.

Az óvodapedagógus feladatai a mindennapi testnevelés megszervezésében:

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartalon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra;
- Biztosítja a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételeit;
- Adjon ötleteket és irányítsa a gyermekek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz;
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára;

A fejlődés jellemzői óvodáskor után:

- Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak;
- Fejlődik téri tájékozódó képességük;
- Egyéni-, csoportos-, sor- és váltóversenyt játszanak az óvodapedagógus segítségével és a szabályok pontos betartásával;
- Futójátékokat, fogójátékokat és az ismertebb labdajátékokat az óvodapedagógus irányítása nélkül is képesek játszani;
- Tudnak változó iramban futni, kötél alatt átbújni, gurulóátfordulást végrehajtani, labdát patogatni;
- Képesek 30-40 cm akadályt átugrani;

7. Munka jellegű tevékenységek

Az életre való felkészítés játékkal és a cselekvő tapasztalással nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kiaknázását.

A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és munkatevékenység.

A munka pedagógiai funkciója nem a szakismeretek gyakoroltatása, hanem a gyermek értékre-remtő együttműködési képességeinek fejlesztése.

Éppen ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermek számára. Ez a folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező. Nem elsősorban a munka tárgya, hanem megszervezésének módja fejti ki a már említett nevelő-fejlesztő hatást. Itt is érvényes, amit a tevékenységről általánosságban elmondtunk: alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése. A különböző munkafajták: önkiszolgálás, naposság, a gyermekek saját személyiségével kapcsolatos munkák, a csoport érdekében elvégzett munkák, vagy a kerti munka közös vonásaként azt kell kiemelni, hogy mindez tényleges munkavégzést, azaz tevékenykedtetést jelentsen az óvodában.

Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyermekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani.

A gyermek nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan igyekezzünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében.

A gyermek éppúgy élvezzi a munkatevékenységeket, mint a játékot, ha tiltásokkal vagy túl nehéz feladatokkal nem szegjük kedvét. A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel-lélekkel fogják végezni.

Az első feladat olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható.

Ezen kívül igen nagy fontosságú, hogy a munkavégzés során biztosítsuk a teljes önállóságot.

A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekekre kényszerített feladat legyen. Váljon a csoport számára magától értetődő és természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezheti. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem rendszeres, folyamatos tevékenység legyen, ami beépül az óvodai mindennapokba.

A munkafajták közül ki kell emelnünk az önkiszolgálást, aminek óvodáskor kezdetétől fogva igen nagy a jelentősége.

A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt - testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendben tartása - a lehető legkorábbi időtől kezdve próbáljanak önállóan elvégezni. Azt felesleges meghatározni, hogy melyek azok az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységek, amelyeket 3-5, vagy 7 éves korban végezhet el a gyermek.

Hagyjuk, hogy a gyermekek saját képességeik szerint, koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőiket, amikor képesek rá, vagy kedvük van hozzá.

A munka megosztása során fontos feladatnak tartjuk, hogy a gyermekek megtanuljanak önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani. Pontosan olyan módon, mint amikor a szerepjáték megkezdése előtt elosztják egymás között a szerepeket. A nagyfokú önállóság és a döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják a gyermekek életre való felkészítését.

A munka konkrét tartalmát nem tartjuk szükségesnek körülhatárolni, hiszen attól függ, hol és milyen körülmények között működik az óvoda. Községben és falun nyilván több lehetőség adódik az óvoda udvarán kertet létesíteni, kisállatokat, halakat, növényeket gondozni, gesztenyét vagy más terméseket gyűjteni, stb. Városban is megteremthetők ezek a feltételek, de ott egészen más körülmények és adottságok között.

Arra azonban mindenütt van lehetőség, hogy a gyermekek tisztán tartsák saját környezetüket, közösen megjavítsák, megtisztítsák játékaikat, hogy maguk rendezzék be a csoportszobákat, maguk díszítsék fel a termet, stb.

A munkajellegű tevékenységek a személyiségfejlődés fontos eszközei:

- A tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (mint például a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége;
- A közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája. A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos, konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Nagyon fontos, hogy a munkavégzéshez elegendő mennyiségben és megfelelő minőségben

legyen a gyermekcsoport felszerelve a szükséges eszközökkel, szerszámokkal és azok bármikor hozzáférhető módon, szabadon a gyermekek rendelkezésére álljanak. Az óvodapedagógus feladatai a munkatevékenységgel kapcsolatban:

- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen - azaz örömmel és szívesen -, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet;
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket;
- A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják szükséges eszközöket;
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez még akkor is, ha a gyermek tevékenységi vágya a képességei nincsenek teljesen összhangban;
- Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek és teljes önállósággal végezhesék azokat;

Munkafajták:

- Testápolás;
- Étkezés;
- Öltözködés, önkiszolgáló tevékenység;
- Környeztünk rendben tartása;
- Termékek gyűjtése;
- Seprés teremben, udvaron;
- A gyermekek személyes holmijának kezelése (ruhahajtogatás, megfelelő helyretétele, stb.);
- Naposi munka;
- Takarítás csoportszobában, udvaron;
- Teremrendezés;
- Szalvéta hajtogatása;
- Természet sarok, növények ápolása, csíráztatás;
- Foglalkozási eszközök kikészítése, elrakása, ültetés a kertben.

A fejlődés jellemzői óvodáskor után:

- Fokozatosan és sikerrel végzik el önmaguk kiszolgálását;
- Részt vesznek a terem és az udvar rendben tartásában;
- Alkalmasszerűen sütnek, főznek, befőttet, savanyúságot, salátát, illetve apróbb ajándékok készítésében is részt vesznek;
- Bekapcsolódnak az udvari növények gondozásába, a madáretetésbe télen;
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások teljesítésére;
- Önállóan, pontosan és igényesen ellátják a naposi, s egyéb, másokért végzett feladataikat;
- Figyelemmel kísérik, hogy az udvari játékok a helyükre kerülnek –e;
- Részt vesznek a csoportszoba díszítésében, rendezésében.

8. Tevékenységben megvalósuló tanulás

A játék a 3-7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége.

A játék nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket.

Ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újraélheti kellemes élményeit.

A környező világról, sőt a világegyetem egészéről is a játékon keresztül közvetíthetjük a legtöbb ismeretet a kisgyermek felé.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.

Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése.

Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

A játék tehát olyan komplex tevékenységforrás, amelyet az óvodapedagógusnak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában céljai eléréséhez.

Az óvodapedagógus tudatossága természetesen sohasem irányulhat a gyermekre, hiszen kitalált és erőltetett, úgynevezett "játékos módszerekkel" nem helyettesíthető a gyermeki tevékenység.

A gyermeki tevékenységet - különösen a játékban - nem szabad szűken értelmeznünk.

A játéktevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nemcsak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a "szellemi alkotást" is tevékenységként fogjuk fel a játék során.

A gyermek gondolatban megalkotja, kitalálja a játék szereplőit és bármilyen eszközzel vagy tárggyal helyettesíti azokat.

Minden gyermeki tevékenység - beleértve a játékot is - felosztható spontán és az óvodapedagógus által irányított tevékenységre.

Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatok, ingerek, tárgyi lehetőségek megteremtését, melyeknek hatására a gyermekek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs szükség a pedagógus által kezdeményezett vagy irányított játéktevékenységre, hiszen köztudott, hogy 3 éves kor táján még kifejezetten igényli a gyermek a felnőttel való együttjátszást.

Csupán a helyes arányok megtalálására kívánjuk a figyelmet felhívni.

A nevelési folyamat intenzív képességtermelő jellege ugyanis alapvetően attól függ, hogy milyen szélességben és mélységben képes az óvoda a gyermeki öntevékenység rendszerét kiépíteni.

A játékon belül meghatározott eredmény elérését célzó öntevékenység a legfőbb biztosíték arra nézve, hogy az öntevékenység az önfejlődés, az önfejlesztés motívumait, képességeit és készségeit is létrehozza.

Jót és jól játszani - ez a gyermek dolga az óvodában.

Az óvodapedagógus feladata megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt saját nevelési céljai elérése érdekében és szükség esetén, indirekt módon befolyásolni.

A játék kicsiben maga az élet, az, amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Éppen ezért az életre nevelés is a játékból indul ki és a játék segítségével teljesebben ki.

A Tevékenységközpontú Program alapelve, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermekeknek ez elmélyült játékra.

A játéktevékenységhez szükséges feltételeket, ötleteket és eszközöket azonban az óvodapedagógusnak kell biztosítania.

Külön szót érdemel az élmények szerepe a gyermek játékában.

Az élmény, legyen az a gyermek egyéni élménye, amelyet a családból a környezetéből hoz az óvoda, vagy legyen az óvodai társakkal átélt élmény, rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában. A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás, az óvodapedagógus tudatos, átgondolt munkáját feltételezi. Indirekt módon így lehet a gyermeki világot befolyásolni. Természetesen a gyermek spontán élményszerzése éppen olyan fontos, mint a pedagógus által irányított, megtervezett.

A lényeg, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységekben éljék meg. Általában a gyermek spontán szerzett élményi és tapasztalatai nem kapnak kellő figyelmet. A legjobb esetben meghallgatják a felnőttek ezeket az élményeket, de nem számolnak a továbbiakban vele. A tevékenységközpontú óvodai nevelés nemcsak feltételezi, hanem el is várja az óvodapedagógus ilyen irányú figyelmét, érzékeny reagáló készségét. Ilyen pedagógiai alaphelyzetben már valóban nem lesz mesterkélt és erőltetett a gyermekek képességeire építve és azt alapul véve fejleszteni az egyént éppúgy, mint a csoportot.

A játék tehát, mint az óvodáskorú gyermek alaptevékenysége, olyan lehetőséget jelent az óvodapedagógus számára, amit tudatosan felhasználhat a gyermekek fejlesztése érdekében.

Legfőbb célkitűzéseinket szem előtt tartva olyan tulajdonságok fejlődhetnek ki a gyermekben a játék folyamatában, ami később a társadalomba való beilleszkedését nagymértékben elősegítheti. Gondoljunk például a társakkal való együttjátszás kialakulására vagy a játékon belüli önállóságra, a másik gyermek játékának tiszteletben tartására, a kezdeményezőkézség kibontakoztatásának lehetőségeire, vagy olyan tulajdonságok szükségességére, mint a mások mozgósításának képessége vagy az alá-fölérendeltségi viszonyok önkéntes kialakítására egy-egy játéksituációban. Beszélhetünk azokról a nagyon is demokratikusan, a gyermekközösség elfogadott belső törvényszerűségei szerint kialakított játékon belüli szereposztásokról is, melyek a szerepjátékot társadalmi gyakorlatban tapasztalható szituációk előzményeivé avatják.

8.1. Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:

- Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételének megteremtése;
- A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára;
- A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása;
- Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához;
- Az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében;
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása;
- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együttjátás a gyermekekkel.

A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. A gyermek esetében a tevékenységi vágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz tanul a kisgyermek.

Játék közben, játékosan szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. A játékon belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg. Az óvodai tanulás azonban szélesebb értelmű annál, hogy csupán a játékkal való összefüggéseinek keresztül értelmezzük.

A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül spontán vagy irányított módon tanuljon a kisgyermek. A tanulás természetesen csupán része a nevelési folyamat egészének. Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyermekek.

A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás és a sokoldalú cselekedtetés mindennél fontosabb a 3-7 éves korú gyermek fejlődésének szempontjából. Ezt nem lehet kiváltani, vagy helyettesíteni az egyoldalú intellektuális fejlesztéssel, aminek jelentőségét elismerjük, ám mértéke és hatása alatta marad a tevékenységek általi fejlesztésnek. A közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés és a többoldalú tapasztalatszerzés azért központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert szerintünk kevesebbet, de azt jobban, alaposabban, több oldalról megközelítve kell a gyermekek számára közvetítenünk és velük együtt átélnünk.

Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. Ez az oka annak, hogy komplex foglalkozások rendszerén keresztül jut el a gyermekhez az, ami számára a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot

jelent. Egyáltalán nem mellékes az a szempont sem, hogy azok a tanulási tapasztalatok, amelyeket óvodáskorban szereznek a gyermekek, hatással lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is. Nem mindegy milyen érdekeltség fejlődik ki a gyermekben a tanulással kapcsolatban, hiszen már kialakulnak annak csírái, hogy később örömmel tanul-e a gyermek. Képes lesz-e saját motiváltságból kiinduló erőfeszítésre a tanulás során. Ennek a belső motiváltságnak a kialakítását kezdjük meg az óvodában. A tanulási tevékenység esetén is azt szeretnénk elérni, hogy örömmel és önként vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek, ne csupán külső motiváció (jutalom) készítse erre.

A cél az, hogy megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermeket. Természetesen minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatokról van szó. A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni.

A sikerélmények erősítik a gyermek önbizalmát és bátorságot adnak neki az újabb, nehezebb problémák megoldásához. A sorozatos kudarcok ellentétes hatást váltanak ki. A gyermek bátortalanná, félőssé, visszahúzódóvá válik, alulértékeli önmagát és alatta marad saját teljesítőképességének. Az óvodapedagógus szerepe tehát itt is kiemelkedő abban, hogy milyen feladat elé állítja az egyes gyermekeket, mennyire képes megismerni és fejleszteni a gyermeket egyéni adottságainak figyelembevételével.

A program keretjellege biztosítja az óvodapedagógusok számára a gyermek igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességéhez igazodó tanulási kereteket és formákat. A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás kötött és kötetlen kezdeményezések, foglalkozások, beszélgetések, tapasztalatszerző séták, stb. formájában egyaránt megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában. Ez teljes egészében az óvodapedagógus kompetenciájába tartozó kérdés. Bár úgy gondoljuk, hogy a feladatrendszer elemeinek gyakorlati megvalósulását a vegyes életkorú csoportokban lehet a legnagyobb hatékonysággal elvárni, mégis azt valljuk, hogy az óvoda és az óvodapedagógusok hatásköre annak eldöntése, hogy vegyes, részben osztott, vagy osztott életkorú csoportban nevelik a gyermekeket.

8.2. Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban:

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- Az utánzásos, minta és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások kialakítása);
- A spontán játékos tapasztalatszerzés;
- A cselekvéses tanulás;
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- A gyakorlati problémamegoldás;
- Értelmi képességek fejlesztése (érezékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás). A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának sokoldalú érdeklődésének kielégítése;
- Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit;
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása;
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése;
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítő-képességét is megismerheti;
- Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

A fejlődés jellemzői óvodáskor után:

- Az egyszerű feladatokat megérti;
- Ha a helyzet megkívánja, kivárja, amíg rá kerül a sor;
- Érdeklődik környezeté tárgyai, jelenségei és ezek összefüggései iránt;
- Feladatai végrehajtásában kitartó;
- Szándékos figyelmének időtartama életkorának megfelelő;
- Él benne az iskola, a tanulás utáni vágy;
- Tevékenységének eredményét reálisan értékeli;
- Képes a már elsajátított ismeretek szándékos felidézésére;
- Munkatempója, feladattartása életkorának megfelelő;
- Szándékos figyelemre képes.

9. A gyermekek, a tanulók kötelességei és jogai, a tankötelezettség

A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik. A szülő kérelmére a felmentést engedélyező szerv döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. Szülői kérelem hiányában a gyermek tankötelezettsége megkezdésének halasztását a gyámhatóság is kezdeményezheti. A szülő, a gyámhatóság a kérelmét legkésőbb az iskolakezdés évének január 18-áig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez. Az eljárás ügyintézési határideje ötven nap. A szülő kérelme alátámasztására kérelméhez csatolhatja a gyermek fejlettségét alátámasztó óvodai dokumentumokat is.

Ha az eljárásban szakértőt kell meghallgatni, akkor csak szakértői bizottság rendelhető ki. Ha a szakértői bizottság a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben történő részvételét javasolja, a szülői kérelem benyújtására nincs szükség.

Ha a gyermek az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget korábban eléri, a felmentést engedélyező szerv a szülő kérelmére engedélyezheti, hogy a gyermek hatéves kora előtt megkezdje tankötelezettségének teljesítését. A bíróság eljárására alkalmazni kell a (6b)-(6f) bekezdésében foglaltakat.

Ha a felmentést engedélyező szerv azért engedélyezi a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben való részvételét, vagy a szakértői bizottság azért javasolja a tankötelezettség megkezdése alóli felmentésre irányuló kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben való részvételét, mert a gyermek sajátos nevelési igényű, vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, akkor a gyermek számára az óvoda a szakértői bizottság által javasolt fejlesztéseken túl, a tankötelezettség teljesítésének megkezdéséhez szükséges értelmi, testi, lelki és szociális érettség elérésére irányuló, az óvodai nevelés időkeretébe ágyazott célzott foglalkozásokat biztosít.

10. Társas, közösségi tevékenység

A gyermekkel szemben támasztott két fő követelmény: tanuljon meg másokkal érintkezni és együttműködni. A kooperációs és kommunikációs képességek pedagógiai szempontból sikeres formálásának legfontosabb feltétele, hogy a tevékenység - társadalmi és egyéni - értéktartalma és hasznossága nyilvánvaló, felismerhető, tudatosítható, átélhető legyen. Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát stb. mindenekelőtt az alapul szolgáló tevékenységek társadalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, relációgazdagsága stb.) határozza meg.

Pedagógiai programunk négyes feladatrendszere megfelelő bázist nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez. A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlás által történő kifejlesztése rendkívüli fontossággal bír a társadalmi gyakorlatra való általános felkészítés, azaz az életre nevelés szempontjából.

Pedagógiai programunk a gyakorlat szükségleteiből kiindulva vezeti le a társadalmi követelmények rendszerét. A tulajdonságok, a képességek, a készségek, a szükségletek olyan rendszerét kívánja formálni, amelynek segítségével a gyermekek részvétele a napi életben (társadalmi gyakorlatban) egyszerűbbé, könnyebbé, gyorsabbá válik. A társadalom élete, a társadalmi gyakorlat pedig jórészt a társas és közösségi kapcsolatok keretén belül zajlik.

Nagyon fontos feladat tehát már az óvodában tudatosan törekedni a közösségben zajló folyamatok és társas kapcsolatok és a közös tevékenység kibontakoztatására. Mindez természetesen nem jelenti az egyén fejlesztésének mellőzését.

A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják, mégpedig olyanok, akik egyéni akaratukat, ambíciójukat, vágyaikat képesek a közösség keretein belül is megvalósítani. Az élet is ilyen. Bizonyos korlátok között kiélhetjük magunkat, azaz nekünk éppen úgy szükséges alkalmazkodnunk másokhoz, ahogyan mások is alkalmazkodnak hozzánk. A cél az, hogy az adott lehetőségek között a legtöbbet legyünk képesek egyéniségünkől kihozni, ezzel is gazdagítva a közösséget. Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget kell biztosítani személyisége pozitív és széleskörű kifejlődéséhez.

A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a tevékenység bázisára támaszkodva a teljes nevelési folyamatot átfogja. Az óvodai csoport, az óvodai közösség sikeres formálása esetén a társadalom számára igen hasznos közösségi érzés, közösségi tudat és magatartás mellett mások megbecsülése, a közös szokások kialakulása, a hagyományok tiszteletben tartása, sőt a csoport közvéleménye kialakul. A csoportban elfoglalt normák befolyásolják a gyermekek cselekedeteit. Ha mindehhez még nyitott légkör, demokratikus és szeretetteljes irányítás társul, akkor tág teret nyitunk a gyermekek önállósága, tenni akarása és döntési képességének kibontakoztatása irányába. A nevelőközösség szerepe ebben a folyamatban meghatározható.

A nevelőközösség belső tartása, gyermekszeretete, kivívott tekintélye és világos, pontos, tudatos, célirányos nevelő tevékenysége nélkül az elképzelt gyermekközösség kialakítása nem sikerülhet. Az óvodai gyermekközösség kialakítása a tevékenységek rendszerén keresztül valósítható meg. Az óvodában minden tevékenységnek a gyermek egyéni örömén túl a közös élményt is kell erősítenie.

A társas kapcsolatok, a közös munka, az együttjátás és a komplex foglalkozások rendszere is az együvé tartozás érzését erősítik, ha tudatosan igyekszünk ezt létrehozni.

A lényeg, hogy a tevékenykedtetés sokszínű, változatos legyen, és a tevékenykedtetésen legyen a hangsúly. Mindent kipróbálhasson a gyermek, kivételt csak a testi és szellemi épségét veszélyeztető tevékenységek képeznek. A gyermekek cselekedeteit irányítsa.

A szokások tegyék lehetővé, hogy az egyik gyermek ne zavarja a másikat a tevékenység végzése közben, a szokásrendszer tegye lehetővé a gyermekek közötti jobb együttműködést, egymás tevékenységére figyelmet, vagy a közös tevékenység során kialakuló viták lerendezését stb. Nem fegyelmezni, hanem tevékenységgel és az ehhez szükséges hellyel, eszközzel kell segíteni a gyermeket abban, hogy minél nagyobb önállóságra tegyenek szert óvodai életük során.

A helyes szociális viselkedés megtanulásának színtere az óvodai csoportközösség.

A felnőtt és a gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnervisszony kialakítása a cél. Az óvodapedagógus ugyanúgy vegye figyelembe a gyermek jogos kívánásait és igényeit, mint ahogy a gyermektől is elvárja a szokások, szabályok betartását.

A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatban egyaránt a szabadságra, a nyíltságra és az őszinteségre kell építeni. A közösség lehetőséget teremt az önálló kapcsolatok kialakítására, a különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére és megoldására. Ezek a folyamatok pedig a másokkal szembeni tolerancia kialakulásához vezetnek.

A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik. Ebben a folyamatban talán a legfontosabb időpont az, amikor a gyermek először ismerkedik az óvodával, az óvodai csoporttal. A megszokottól eltérő környezet, a szülőktől való elszakadás, az új helyzet sokszor nehéz feladat elé állítja a szülőket és az óvodapedagógust egyaránt.

Az óvodapedagógus feladata, hogy végtelen türelemmel és szeretettel forduljon az újonnan óvodába kerülő gyermek felé. Adjon elegendő időt a beszoktatásra. Biztosítson fokozatos átmenetet és tegye lehetővé a szülővel együtt történő beszoktatást.

Az óvoda nyitottsága nemcsak a beszoktatás ideje alatt, hanem óvodáskor végig biztosítsa a szülőnek a nevelőmunkába történő közvetlen betekintést. Ez mindkét fél számára (szülő-óvodapedagógus) megnyugtató és biztonságot jelentő lehetőség, amit a gyermek érdekében kétoldalúan lehet hasznosítani.

Az óvodapedagógusnak éppúgy szüksége van a nevelőmunkában a szülőktől érkező információkra, javaslatokra, mint fordítva. Az óvoda nyitottsága, hagyományok teremtésével, nyilvános, közös programok, ünnepek segítségével tovább növelhető.

10.1. Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:

- Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek minél gyakoribb kontaktus-felvételre;
- A felnőttekkel és a társaikkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban;
- A gyermekcsoporton belül az együttműködés, az együttjátzás, együttdolgozás képességének kialakítása és gyakorlása;
- A konfliktus kezelése;
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet alakítása;
- A demokratikus szabályok betartásának gyakorlása;
- Arra nevelni a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak a társaik irányában.

11. Szabadidős tevékenység

A szabadidő igazi tartalma: a termékeny idő-felhasználási lehetőségek közötti szabad választás. Ez is öntevékenység, ez is döntés. Különösen a kisgyermek számára az, aki eleinte a felkínált sokfajta tevékenység közül igazából nem, vagy csak nagyon nehezen tud választani. Egyszerre szeretne mindenütt ott lenni, mindennel játszani, mindent megfigyelni. A szabad, autonóm egyéniség által determinált öntevékenység egyenlő a döntéssel. Ennek közelébe kell eljuttatni a gyermeket. Az ilyen döntést ugyanis már nem befolyásolják természeti szükségességek, társadalmi kötelességek.

A szabadidős foglalkozásoknak azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket és szerepüket kivívniuk a nevelési intézményekben, mert másképpen a gyermek sohasem tanulja meg, hogyan gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel. Ebben a tevékenységi szférában sem képzelhető el, hogy a hosszú ideig szorosan irányított gyermek egyszer csak öntörvényei szerint cselekvő önálló egyéniséggé válik. A kívülről irányított ember, különösen, ha hozzászoktatták tartósan önállótlanság helyzetéhez, nem lesz képes belülről, önmaga által irányított emberré válni.

Az alapvető társadalmi tevékenységeket és az individuális tevékenységi formákat ötvöző nevelési rendszer nem képzelhető el anélkül, hogy a társadalom tagjai elsajátítsák a társadalmi és egyéni

lét fenntartásához és gyakorlásához szükséges képességeket. Ezeknek a képességeknek a sokrétűsége, elméleti és tapasztalati megalapozottsága, egymást erősítő és kiegészítő jellege az egyike azoknak a nagy horderejű feladatoknak, melyeknek megvalósítását az óvodában lehet elkezdeni. Az óvodában persze sajátosan - az iskoláétól eltérő módon - értelmezzük a szabadidős tevékenységet. Ennek oka elsősorban az, hogy az óvodások egész nap az intézményben tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykedhetnek. Elsősorban a délutáni időszakban jut idő arra, hogy a gyermekek az óvodapedagógusk által felkínált lehetőségek közül (pl. bábozás, festés, rajzolás, zene-tánc, játéktanulás, sakk, társasjáték, filmvetítés, mese-vers, barkácsolás stb.) közül szabadon választhassanak.

A döntést nehezíti, hogy a szabad választási lehetőség az egyik csoportból a másik csoportba való átlépést is lehetővé teszi. Természetesen nemcsak az épületen belül, hanem azon kívül az udvaron is megvalósítható az a sokfajta választási lehetőség, ami döntésre és természetesen újabb és újabb gyakorlásra készíti a gyermeket.

Amelyik óvodában az adottságok azt lehetővé teszik, hogy bent a teremben és kint a teraszon vagy az udvaron egyszerre és egy időben tevékenykedhetnek a gyermekek, ezt a lehetőséget a szabadidős tevékenységek minél szélesebb skálájának nyújtásával feltétlenül ki kell használni. Az óvodások napi életének ilyen formában való szervezésével nemcsak változatos, minden gyermek érdeklődésére igényt tartó keretet teremtünk, hanem a csoportnál nagyobb közösség megismerésére, sőt kialakítására is lehetőséget biztosítunk.

A csoportok elszigeteltségének megszüntetésével kitágítjuk a gyermek élet és mozgásterét, ami maga után vonja a gyermeki önállóság, kezdeményezőkézség és döntési képesség kifejlődését. Ugyanakkor mindezek mellett az egyéni képességek megmutatására, kibontakoztatására is igen hatásos eszköz ez a nevelési mód, hiszen még nagyobb lehetőséget nyújt az azonos érdeklődésű gyermekek kiscsoportos foglalkoztatásához.

11.1. Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében:

- Törekedjen a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére, keresse a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatna nagyobb mozgás és tevékenységi teret a gyermekeknek;
- A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként gondolja át a változtatások lehetőségét és szükségességét;
- Egyszerű, saját maga és a gyermekek alkotta eszközökkel segítse elő a gyermekek fantáziájának fejlődését;
- Pihenőidőben és a délután folyamán keressen és kínáljon lehetőséget az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kéréseinek teljesítésére.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére hat-hétéves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget;
- Az iskolakezdéshez az alábbi feltétele megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival;
- A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségleti kielégítését szándékosan irányítani képes.
- A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező óvodai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatte-

remtésre felnőttekkel és gyermektársaival. A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességek folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciának a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.) A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermeknél;

- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés;
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele;
- A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és más-salhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét;
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségű ismeretei vannak;
- Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tantó elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésére, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi;

- A szociálisan érett gyermek egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését;
- Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet;
- A három éves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelés folyamat célja, feladata a gyermek személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése;
- A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető el a fentiekben leírt fejlettségi szint;
- A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

V. Az óvodai élet megszervezésének elvei

1. Személyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, a nevelés központjában a gyermek áll.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

A migráns gyermeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Az óvodapedagógus közfeladatot lát el, munkája közszolgálat. A pedagógus közösség személyi összetételében az állandóság jellemző. Az óvodapedagógusok jól képzettek, nagy szakmai tapasztalattal rendelkeznek, jól szervezeten magas pedagógiai színvonalon teljesítik nevelési hivatásukat. Élnek a módszertani szabadság lehetőségével, melyet önképzéssel és szakmai továbbképzéseken szerzett újabb ismeretekkel erősítenek meg.

A nevelő munkát három dajka segíti, folyamatos munkarendben, lépcsőzetes munkakezdéssel, teljes nyitvatartási időben dolgoznak. Munkarendjük kialakításánál elsődleges szempont, hogy min-

den gyermekcsoport ellátottsága biztosított legyen. A dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük, aki épp úgy, mint az óvodapedagógus értékrendjével, magatartásával, beszédstílusával mint a gyermekek számára.

A nevelési feladatok ellátásához szükséges álláskeret biztosított, a dolgozók az állás betöltéséhez szükséges képesítésekkel rendelkeznek.

Az intézményvezetői teendőket 1 fő intézményvezető, távolléte esetén az intézményvezető-helyettes látja el.

Csoportonként a nevelés egész időtartamában, egymással összhangban 2 fő óvodapedagógus látja el a nevelőmunkát heti váltásban.

A nevelőmunkát 3 fő dajka segíti a csoportban. Munkájukkal hozzájárulnak az óvodai nevelés eredményeihez, segítkeznek a gondozási tevékenységekben.

1 fő pedagógiai asszisztens segíti az óvodapedagógusok munkáját.

A főzőkonyhán összesen 5 fő alkalmazott dolgozik: 1 fő szakács, 3 fő konyhai kisegítő, 1 fő élelmezésvezető.

A feladatkörök, munkakörök, munkaköri leírásban rögzítettek, melyek az SZMSZ mellékletét képezik.

Az alapdiploma mellett programunk megvalósítását a következő szakképezések segítik:

Közoktatás vezető, okleveles neveléstudomány szakos bölcsész - kora gyermekkor pedagógiája szakirány, mentorpedagógus, óvodapedagógus.

Továbbképzések megszervezésekor a programunk elveit vesszük figyelembe. Támogatjuk a Tevékenységközpontú Óvoda Programcsomag és a hozzá kapcsolódó módszertanok képzéseit, kommunikációval, anyanyelvvel, logopédiával kapcsolatos képzéseket. Továbbá mozgással, tornával, preventív gyógytorna jellegű képzésekkel, fejlesztőpedagógiával, tehetséggondozással kapcsolatos továbbképzéseket.

Személyi feltételeknél elvárás az önművelésre való igényesség, a hitelesség, a kulturáltság, a pedagógiai humanizmus és optimizmus.

Óvodánk nevelői közössége alkotja nevelőtestületünket, mely a nevelőmunka vonatkozásában

döntési, javaslattevő és véleményezési jogkörrel rendelkezik. Az összehangolt nevelőmunka érdekében alapvető fontosságú az információ áramlása, a közös megbeszélések, tanácskozások, értekezletek tartása. Évenként 4-5 alkalommal nevelési értekezletet, alkalmanként aktuális nevelési megbeszélést tartunk. A nevelési évet nyitó és záró értekezleten a teljes alkalmazotti kör vesz részt.

2. Tárgyi feltételek

Az óvodának rendelkeznie kell a helyi nevelési program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon kell kialakítani, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen testméreteinek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Tegye lehetővé mozgás- és játékgigényük kielégítését és harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegye körül a gyermeket. A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára figyelemmel kell elhelyezni. Az óvoda egyidejűleg biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, teremtsen lehetőséget a szülők fogadására.

Az óvoda épülete és berendezése megfelel a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 2. számú mellékletének, miszerint a csoportszobák berendezése korszerű, a kiszolgáló helyiségek berendezése teljes mértékben megfelel az előírásoknak.

Tornaszobánk mozgásfejlesztő eszközei folyamatosan bővülnek, udvarunk jól felszerelt mozgásfejlesztő játékokkal rendelkezik. Az udvari játékok karbantartása folyamatos, karbantartási naplóban dokumentált.

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának. Éppen ezért a tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg. A négyes feladatrendszer elemeit a nevelés foglalja keretbe. A feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

3. A feladatrendszer elemei:

1. Játék és tanulási tevékenység
2. Társas és közösségi tevékenység
3. Munka tevékenység
4. Szabadidős tevékenység

A feladatrendszer elemei egymást átszöve érvényesülnek és valamennyien együtt jelentik az óvodáskorú gyermek nevelésének tartalmát. Ezt azért is szükséges hangsúlyozni, mert a gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg.

Természetes tehát, hogy a feladatrendszer elemei mereven nem választhatók el egymástól, mint ahogy a tevékenységek is összefüggenek egymással. A gyermek számára egy adott tevékenység, mint pl. a sepregetés éppúgy lehet játék és munka is, mint ahogy beletartozhat a közösségi tevékenységek körébe, hiszen másokért, másokkal együttműködve végezheti.

Pontosan ez az oka annak, hogy a nevelés tervezésekor nem szedhetjük szét a feladatrendszer elemeit, hanem egységben gondolkodva a tervezett tevékenységekből kiindulva kell a tervezést átgondolnunk. Miután a tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért a nevelés és a tanulás tervezésében is a komplex gondolkodásmód, az egymáshoz való kapcsolódás és nem a nevelési területek szétदारabolásának szándéka vezeti gondolatainkat.

4. Az óvodai élet megszervezése, a nevelés tervezése és időkeretei

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre.

A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekeknek. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van.

Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg. Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra.

Az indirekt irányítás felelőssége konkrét tennivalóra fogalmazódott: a tudatos jelenlét az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását biztosítja. Mindezt az óvodapedagógus feltételtelemtető tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri e.

A tervezésben tudatosan vegyük számításba, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében a különböző területeken más és más lehet. A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg. A tervezés során mindig a 4-es feladatrendszerből kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül a szükséges fejlesztéseket.

A cél és a feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon, éves, féléves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában tervezni inkább egy vagy két hetes periódusokban célszerű, hiszen csakis ez esetben nyílnak lehetőségünk a gyermekek spontán ötleteinek és tapasztalatainak begyűjtésére és a nevelőmunkában való felhasználására.

A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok. A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunka egészébe. Ezért a tervezés során külön is biztosítani szükséges a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítését a tervező és megvalósító munkában.

A gyermekek folyamatos megfigyelése, az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik. A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermek és az óvodapedagógus aktív egymásra-hatása képes a nevelési, tervezési folyamatot befolyásolni. Alapve-

tően a tevékenységek megtervezéséből kiindulva a neveléstanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve szükséges tervezni.

A tervezésnél ne az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. Kevesebbet, de azt alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg.

A heti ütemterv megírása egyben a napi vázlatot is megadja az óvodapedagógus számára, ezért nem szükséges a külön vázlatírás.

Ennél fontosabb azonban, hogy feljegyzéseket vezessünk a gyermekek fejlődési üteméről, hogy konkrét megfigyelések adjanak alapot az egyéni, differenciált fejlesztés megtervezéséhez. A gyermekek ötleteinek, javaslatainak feljegyzése, összegyűjtése a tevékenységek sokszínűségének megtervezéséhez nyújt segítséget.

4.1. A fejlesztés módszere:

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül. A Tevékenységközpontú Nevelési Program megvalósítása leghatékonyabban vegyes csoportban képzelhető el, de az óvodában létrejövő adott lehetőségek döntik el, milyen csoportszervezési formát alkalmaznak. Részben osztott és osztatlan csoportban is megvalósíthatók a kitűzött nevelési célok és feladatok.

Az óvodapedagógus dönti el, hogy adott esetben kötetlen kedvezményes vagy kötött foglalkozás keretein belül kívánja elképzeléseit megvalósítani.

Nagycsoportban - iskola előtti évben - a kötött foglalkozás dominál, kisebb csoportban a kötetlen. A fejlesztés, a foglalkozás formáját ne a gyermekek életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg. A gyermekek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek az óvodapedagógus számára a tudatos, irányított tapasztalás megszervezéséhez.

A világban eligazodni készülő gyermek felkészítése az életre feltételezi olyan szituációk megélését, ahol szabadon alkothat, dönthet, gondolkodhat, cselekedhet.

A lényeg mindig az legyen, hogy cselekvés közben, cselekvések sorozatában való aktív közreműködéssel érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon a gyermek és valódi, a környezetben meglévő problémával foglalkozzon. Az óvoda feladatai közé tartozik a kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermekek felismerése és fejlesztése. A szellemi fejlesztés legfőbb célja abban nyilvánul meg,

hogy a gyermeket aktivitásra, a problémák meglátására és kifejtésére bátorítjuk és képessé tesszük azok megoldására.

Kreatív problémamegoldásra ösztönözzük a gyermeket. Ennek kialakításához mindenekelőtt az szükséges, hogy az óvodában legyen elegendő idő a tevékenykedésre és a tapasztalatszerzésre. A nevelőmunka elemzése és értékelése az óvodapedagógus folyamatos feladata, az értékelés tapasztalatai adnak támpontokat a nevelőmunka tervezésének irányvonalairól.

4.2. A fejlesztés kerete:

- A teljes nevelési folyamat, amely vegyes, részben osztott vagy osztott csoportokon belül a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül;
- A nevelési folyamatba szervesen illeszkedő tanulási folyamat, melynek részei:
 - önálló és irányított tapasztalatszerzés
 - komplex foglalkozások rendszere, kötetlen és kötött
 - kezdeményezések és foglalkozások.

4.3. A nevelés időkeretei:

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napi-rend és a heti rend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudtát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A heti rend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozása.

A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja.

A szabad levegőn való tartózkodás, a gyermekek gondozásával kapcsolatos teendők (étkezés, tisztálkodás, alvás) ugyancsak beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába. Reggel, különösen tavasszal és nyáron a szabad levegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének. A hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük. A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermekek számára.

A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye. A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokolta teszi, változtatható, módosítható. A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat.

A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát. Az óvodapedagógusok módszertani szabadságukkal élve tervezhetik és szervezhetik a csoportos foglalkozásokat a szabad játék, az egyéb napi párhuzamos tevékenységek mellett.

A napirend általános időkeretei 10,5 órás óvodai nyitva tartás esetén:

• játék és szabadidős tevékenység	5 óra 30 perc
• étkezés, pihenés	3 óra
• öltözködés, tisztálkodási tevékenység	1 óra 30 perc
• komplex foglalkozások naponta	30 perc

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események stb. hatására.

4.4. Heti rend:

A heti rend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A heti rend, különösen a nevelési év elején teljesen másképp alakulhat, mint a nevelési év végén.

Különösen a beszoktatás idején figyeljünk arra, hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti rendet állítsunk össze. Később, az iskolára való felkészítés feladatai a heti rend és a napirend pontosabb betartását helyezik előtérbe. A heti rend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására.

A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a heti rend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen. Kialakításánál azt kell figyelembe venni, hogy vannak naponta ismétlődő tevékenységek, amik szinte mindig ugyanabban az időben történnek.

Ilyenek például: mindennapos testnevelés, mese-vers, vizuális tevékenységek, ének-énekes játék. Ezekon felül naponta egy kiemelt foglalkozási terület kerül még megtervezésre.

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok, továbbá az óvodapedagógusok által készített - nem kötelező- feljegyzések, dokumentumok is szolgálják.

Az óvodai nevelés csak az intézményvezető által jóváhagyott helyi nevelési program alapján történhet és a gyermek neveléséhez szükséges a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg.

Az óvoda teljes nyitva tartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja, akik heti váltásban dolgoznak (délelőtt 3 fő, délután 3 fő).

Számtalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembevételével nemcsak a komplex foglalkozások helyei, de az időkeretek is megváltoztathatók.

Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- Kétheti, havi nevelési-tanulási tervkészítés;
- Heti rend és napirend összeállítása;
- A gyermek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése;
- A nevelőmunka folyamatos értékelése.

5. Gyermekvédelemmel kapcsolatos teendők

A gyermekek esélyegyenlőségét segítő intézkedések:

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez.

A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda legyen nyitott és kezdeményező.

- Az intézményvezető - a jegyzővel és a védőnővel való konzultálás során - évente tájékozódjon a közösségben élő óvodáskorúak helyzetéről, kiemelten az 5. életévet elért gyermekekről, segítse elő felvételét az óvodába;
- A tanév eleji helyzetelemzésben az óvodapedagógusok készítsenek csoportjukban felmérést a gyermekvédelem körébe tartozó gyermekekről: ki veszélyeztetett, hátrányos helyzetű, vagy egyéb.
- A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:
 - nevelési hiányosságok;
 - erkölcstelen családi környezet;
 - italozó szülők;
 - bűnöző családi helyzet;
 - rossz lakásviszonyok;
 - egészségügyi okok;

- anyagi okok;
 - megromlott családi kapcsolat.
- Ismerjék meg mélyebben ezeket a gyermekeket, családjaikat, tárják fel a veszélyeztetettség okát;
 - Segítségnyújtást felajánlva tartsanak állandó kapcsolatot a családdal családlátogatás, egyéni elbeszélgetések alkalmával. Szükség szerint indirekt módon adjanak tanácsot mentálhigiénés, nevelési, beiskolázást elősegítő kérdésekben;
- A családlátogatás megfigyelésének szempontjai:
 - A gyermek és otthona gondozottsága, ellátottsága, lakáskörülmények;
 - A gyermek otthoni tevékenysége, játékeszközei, (mennyiségi, korához való-e) ki foglalkozik vele, játszótársai, szülők életvitele, munkakörülményeik, problémáik, elképzeléseik a gyermek jövőjét illetően, mennyire ismerik reálisan gyermeküket.
 - A gyermek fokozottabb figyelemmel kísérése a mindennapi nevelőmunkában, differenciált foglalkozás keretében maximális segítségnyújtás, hisz a veszélyeztetett gyermeknek csupán az óvoda a fejlődés színtere. Az óvodapedagógus ismerje fel azokat a lehetőségeket, szituációkat, amikor segítőkész beavatkozásával a rászorult gyermek részére bármilyen segítséget adhat;
 - Az óvodapedagógusok- az intézményvezetőn keresztül - tartsák a kapcsolatot az önkormányzat gyermek és ifjúságvédelmi előadójával.

Igényeljék a gyermek részére:

- Étkezési térítési díj hozzájárulást;
- Rendszeres gyermekvédelmi támogatást;
- Rendkívüli gyermekvédelmi támogatást;
- Keressenek egyéb lehetőséget a gyermek szociális támogatására, életkörülményeinek javítására (karitás, egyéni patronálók, akciók).

- Kapcsolattartás az orvossal, védőnővel, problémák esetén közös együttműködő megoldáskezesés;
- Az óvodapedagógusok gyermekvédelmi munkáját legfőképpen az vezérelje, hogy e rászorult gyermek számára elsősorban az óvoda biztosítja a sokirányú ismeretszerzést, fejlesztést, emocionális feltöltődést;
- A gyermekek óvodai jelentkezése után kapcsolatfelvétel a védőnővel, a veszélyeztetett helyzetű SNI, HH, HHH gyermekek felvételéhez.

A hátrányos, HHH gyermek integrációs nevelésének alapelvei. A gyermek helyes gondozása, a testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése. A különböző családi háttérből érkező gyermekek helyes higiénés és étkezési szokásainak kialakítása.

6. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése

A különleges bánásmódot igénylő gyermekek fejlesztése:

- Sajátos nevelési igényű gyermek
- Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
- Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése

6.1. A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés-specifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgás-szervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.

A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

A jelentősen eltérő kóreredet – végtagredukciós fejlődési rendellenességek és végtaghiányok; petyhüdt bénulást okozó kórformák; a korai agykárosodás utáni mozgásrendellenességek; egyéb, maradandó mozgásállapotváltozást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák; a halmozott sérüléssel járó különböző kórformák – és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat.

Kiemelt feladat:

- A mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése;
- A speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása;
- A tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése;
- Az életkornak megfelelő tapasztalatszerzés biztosítása;
- A megtanult mozgás alkalmazására nevelés;
- Biztosítani a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és életteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét;
- Kognitív funkciókat különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb. fejlesztése.

Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napi-
rend egészét átszövik.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció és terápia feladatokat, valamint a mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe építjük be.

A fejlesztés, nevelés során az óvodai nevelés valamennyi területén figyelembe vesszük.

• *Mozgásfejlesztés*

- Az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel;
- Hangsúlyt a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő támogató eszközök szükség szerinti használatának kialakítására.

• *Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése*

- A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve az ön-ellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés;
- A sérülés függvényében az egészségüggyel való kapcsolattartásra, pl. inkontinencia kérdéseinek megoldásában.

• *Játéktevékenység*

- Szükség esetén a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására;
- Az egyes tevékenységek során a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

• *Nyelvi fejlesztés*

- A gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség esetén sajátos fejlesztési célok kitűzése, esetleg a logopédussal való együttműködés.

• *Éneklés, zenei nevelés*

- Artikulációs problémák, légzésproblémák kezelése, eszközhasználat segítése;
- Az ének-zene pozitív hatásának kihasználása (pl. a test ellazulásának segítése);
- Társas cselekvéssel a ritmus- és tempóérzékelés fejlesztése;
- Speciális testhelyzet felvétele, esetleg a gyermek állapota által meghatározott adaptált eszközök (hangszerek) használata.

- *Rajzolás, kézügyesség fejlesztése*
 - A kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítését célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése;
 - A finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.

A halmozottan sérült mozgáskorlátozott gyermekek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más – érzékszervi, beszéd- vagy értelmi sérülés – is nehezíti a fejlesztés lehetőségét.

Fejlesztésünk döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik.

Jelenlegi személyi és tárgyi feltételeink mellett nem tudjuk biztosítani a súlyos (pl.: járásképtelen) mozgás-fogyatékos gyermekek fejlesztéséhez szükséges feltételeket.

Látássérült gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0-0,33 (0,33 %-os látásteljesítmény) közötti.

Látássérült az a gyermek is, akinek is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességben legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés szempontjából lehetnek: vakok, aliglátók és gyengénlátók. A speciális gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóros tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

Kiemelt feladat

- A gyermek segítése
 - a közös játékban;
 - a közösséghez való alkalmazkodásban;
 - a viselkedési formák megtanulásában és gyakorlásában;
 - a közösség előtti szereplésben.
- Kiemelt
 - az önkiszolgálás megtanítása;
 - a tárgyak és helyük megismerttetése;

- a rendszereteket;
- a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségeire.

- Az óvodai nevelésben részesülő **vak gyermekeknél** (vízus: 0) is **kiemelt szerepet kap a játék**, ami tág lehetőséget ad az ép érzékszervek aktivizálásával a hallás, tapintás, szaglás, íz-érzékelés, mozgás-ritmus, tájékozódási képesség intenzív fejlesztésére;
- A vak gyermekek fejlesztésében hangsúlyos a **zenei nevelés**, mely egyszerre fejleszti a hallást és a mozgást;
- Az **önkiszolgálás** terén életkoruk és sérültségük mértéke szerinti önállóság kialakítása;
- A környezetük valóság-hű megismerése széles körű érzékeltetéshez, a biztonságos téri tájékozódás támpontokhoz kötötten valósítható meg;
- **Az eszközök kiválasztásánál** – színek helyett – elsődleges szempont a jól tapinthatóság biztosítása;
- A **környezet kialakításakor** tapintható jelzések alkalmazása, a bútorok lehetőség szerinti állandó rendje javasolt;
- A **számélmények** kialakulását az akusztikus minták, a mozgás és a verbális kifejezések is hatékonyabbá teszik, az óvodai foglalkozások során a hatrekeszes dobozok, gombás-, szöges táblák alkalmazása a Braille írás-, - olvasásrendszer megtanulását készíti elő;
- Az **aliglátó gyermekek** (vízus: a fényérzéstől 10%-os látásteljesítményig) adottságaik szerint vagy a tapintó-haló vagy a látó-halló (tapintó) életmódra készíthetők fel;
- A látásukat praktikusán kismértékben használó aliglátó gyermekek (pl. fényérzékelők, színeket felismerők);
- A fejlesztés fő területei megegyeznek a gyengénlátó gyermekek nevelésének elveivel;
- A **gyengénlátó gyermekek** (vízus: 10-os látásteljesítménytől 33 %-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de ez ép látásúakhoz képest sokkal közelebről, kisebb térben tudják azt használni. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor kompenzatív működésének is;

- Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A gyengénlátó gyermek fejlesztésének kiemelt területei

- A környezet vizuális megismertetése.

Területei

- **Látásnevelés**
 - a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- **A nagymozgás fejlesztése**
 - mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- **Térbeli tájékozódás**
 - a látás felhasználásával.
- **A finommozgás fejlesztése**
 - a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- **A látás-mozgáskoordináció fejlesztése**
 - finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése

- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást;
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

Hallássérült gyermek

Kiemelt feladatok:

- A súlyos fokban hallássérült – siket – gyermekek (a beszéd tartományban mért hallás-veszteség 90 dB vagy nagyobb) óvodás életkorban történő fejlesztési feladata:
 - a nyelvi kommunikáció rendszerében a hallás és a beszédértés fejlesztése;
 - a hangos beszéd aktív használatának építése;

- a grafomotoros készségfejlesztés;
 - a diszfázia-prevenció.
- A kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése;
 - A beszédértés, szókincs, szájról olvasási készségfejlesztése;
 - A beszédérthetőségének kialakítására, főleg a magánhangzók esetében.

A nagyothalló – a gyermekeknél a beszédterületben mért hallásvesztés 30-45 dB közötti, közepes esetben 45-65 dB közötti, súlyos esetben 65-90 dB közötti hallásvesztést mutató gyermekek esetében.

- a nyelvi kommunikáció megindítása és/vagy fejlesztése;
- a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése;
- a beszédértés, a szókincsfejlesztés;
- a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése;
- a beszédérthetőség folyamatos javítása.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében

- A nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása;
- Szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata;
- A családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikációfejlesztés rendszerébe.

A hallásukat műtéti úton helyreállított létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.

• *Fejlesztésük stratégiája*

- Beszédertésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével.
- Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport).
- Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje a speciális pedagógiai megsegítés.

A **halmozottan fogyatékos hallássérült** óvodás korú gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékoság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét.

- A foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik;
- Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermek

- Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztése intézményünkben a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés során valósul meg;
- A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárscsoportban megél;
- Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodunk a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről;
- Intézményünkben – a magas csoportlétszámok miatt – elsősorban az értelmileg enyhe fokban sérült gyermekeket tudjuk fogadni. (A diagnózist a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat mellett az Országos Pedagógiai Szakszolgálat állítja fel);

- Az Ő esetükben az ép gyermekekkel közösen történő együttnevelést tudjuk felvállalni az óvodában. A spontán tanulást, a társakkal történő együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítjük elő, számtalan élmény és minta biztosításával, amit a gyermekek a kortárskapcsolatok során élhetnek meg.

A fejlesztés célja

- A tankötelezettségi kor elérésére a megfelelő iskolakészültség biztosítása, amellyel a tanulmányokat normál általános iskolában, a tanulásban akadályozottak tanterve szerint kezdheti meg a gyermek.

Feladat:

- A gyermek szükségletei szerint folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről történő gondoskodás;
- A fejlesztés során a gyermek aktuális igényének megfelelő ismeretek, tevékenységformák, módszerek, szervezeti keretek biztosítása;
- A téri tájékozódás, a finommotorika, a figyelemkoncentráció, a kommunikáció, a szociális alkalmazkodás fejlesztése.

Beszéd fogyatékos gyermek:

Nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája:

- expresszív diszfázia;
- receptív diszfázia;
- kevert típusú diszfázia;
- a folyamatos beszéd zavarai;
- logofóbia;

- centrális eredetű szerzett beszédzavarok;
- orrhangzós beszéd.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok megnyilvánulásai:

- az anyanyelvi fejlettség alacsony szintje;
- a beszédértés és észlelés nehézsége;
- kifejezőkészség nehézsége (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség);
- a beszéd-szerveződés nehézsége (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága);
- a beszéd-szervi működés gyengesége;
- a beszédhangok tiszta ejtésének hiánya;
- az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavara (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai);
- a verbális tanulás lassú fejlődése.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavarára mellé társulhatnak részképesség zavarok:

- diszlexia;
- diszgráfia;
- diszkalkúlia veszélyeztetettség;
- magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés célja:

- A beszéd-fogyatékos gyermekek sokoldalú, prevenciós fejlesztése.
- A kommunikációs szándék tudatos megvalósítására nevelés.

Feladat:

- Tudatos és tervszerű fejlesztés, a beszéd állapotának felmérésétől a terápiás terv meghatározásán át a tudatos módszerválasztáson túl a komplexitás és a folyamatkövetés megvalósítása;

- Módszerek célszerű alkalmazása az életkor, a pszichikai sajátosságok, a beállítódás, az értelmi képesség, a beszédhiba típusának és súlyosságának, a korrekció adott szakaszának figyelembevételével;
- A kinezteziás, a hallási, a látási a beszédmozgási benyomások egymást erősítő fejlesztése;
- A gyermek motiválása beszédhibájának leküzdésére;
- Anyanyelvi nevelés a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készségfejlesztése;
- Speciális terápiák alkalmazása, szakemberek segítségével.

Kiemelt feladat:

- Az ismeretszerzés biztosítása sokoldalú tapasztalatszerzéssel, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel;
- Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat:
 - az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása;
 - az értelmi fejlesztés;
 - a mozgás és észlelési funkciók;
 - valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása;
 - az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kis-csoportos fejlesztési formában.

A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatjuk, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg. Azoknál a beszéd-fogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósítjuk meg.

Autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus a szociális, kognitív és kommunikációs készségek fejlődésének minőségi zavara, amely a személyiségfejlődésnek egészét átható, úgynevezett pervazív zavar.

Cél:

- A szocializációs készségek fejlesztése;
- A kommunikációs készségek fejlesztése.

Feladat:

- Tárgyi, személyi állandóság biztosítása;
- Megfelelő idő biztosítása a tevékenységek végzésére;
- Viselkedési szabályok, helyes viselkedési minták, énkép, önismeret, érzelmek kifejezése, önkontroll tanítása;
- A kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápiája.

A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás-szabályozás zavarral) küzdő gyermek:

- A sajátos nevelési igényű gyermekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi;
- Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás, és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat;
- Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak;
- Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

A fejlesztés célja:

- Az egyénre jellemző pozitív tulajdonságokra építve a személyiség komplex fejlesztése;
- A kóros viselkedés kialakulásának megelőzése;
- Alapvető kognitív készségek, képességek alakítása;

Feladat:

- A szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával;
- A szülővel együttműködve a „különbözőség” korai felismerése, diagnosztizálása (amennyiben a probléma az óvodába realizálódik);
- A teljesítménykudarcokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulásának megelőzése;
- Megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készültséget;
- Egyénre szabott, egyéni ütemben történő fejlesztés kidolgozás, komplex kezelés biztosítása a gyermek fejlődése érdekében;
- A gyermekek alkalmazkodó képességének, önállóságának együttműködésének fejlesztése;
- A gyermekek egyenetlen fejlődéséből adódó teljesítménykülönbségek felismerése, differenciált tevékenységek esetenként felzárkóztatás és tehetséggondozás együttes alkalmazása;
- A szülő-pedagógus partneri viszony kiépítése érdekében a szülők felkészítése, segítése.

Személyi feltételek:

- *A nevelésben részt vevő személyek intézményünkben:*
 - óvodapedagógus;
 - logopédus;
 - tanulásban akadályozottak gyógypedagógusa;
 - dajka.

Fontos, hogy legyenek speciális végzettségű óvodapedagógusok is az intézményben, akik kiegészítik a speciális szakemberek munkáját. Ilyen végzettségű óvodapedagógusunk:

- drámapedagógiai óvodapedagógus;
- gyógypedagógiai asszisztens.

Tárgyi feltételek:

A tárgyi feltételek biztosítása az eszköznorma előírásai szerint történik:

- nagyméretű tükör;
- egyéni fejlesztéshez logopédiai tükör;
- mozgásfejlesztést segítő eszközök;
- finommotorika fejlesztését segítő játékok, eszközök, anyagok.

Gyógypedagógus általános feladatai:

- Az óvodai csoportok életének megfigyelése hospitálás keretében, különös tekintettel az óvodapedagógusok által problémásnak ítélt gyermekek ismeretében, Annak eldöntése, hogy a megfigyelt gyermek valóban gyógypedagógiai megsegítést igényel-e vagy az óvodapedagógusokat kell felkészíteni a probléma kezelésére;
- A kiszűrt gyermekek alapos, többirányú megfigyelése a csoportban tevékenység, játék stb. közben;
- A szülő bevonása irányított kérdésekkel, anamnézis felvétele a probléma okainak tisztázására;
- Amennyiben még nem történt meg a diagnosztizálás, de a csoportban fellelhető súlyosabb problémás gyermekek, azt ajánlott időben elküldeni a megfelelő szakvéleményt adó helyekre;
- A szülőket minden esetben előzetesen megfelelően tájékoztatni kell a vizsgálat céljáról és fontosságáról;
- A szakvélemény alapján kell a gyermek fejlesztését még hatékonyabban végezni;
- Biztosítani kell a szülők és óvodapedagógusok felé, hogy egy-egy fejlesztő tevékenységet meglátogassanak, így várható el a szülőtől, hogy partner legyen;

- Minden kiszűrt gyermekről írásos anyagot kell készíteni, amely tartalmazza a megfigyeléseket, a felvett anamnézist, a fejlesztendő területeket a tevékenységek anyagát és a gyermek fejlődését;
- A kívánt cél elérésekor összegző véleményt kell készíteni, amely egyben lezárja a fejlesztést.

Az integrált nevelés során elvárt eredmény:

- Az integrált nevelés eredményeként a sérült gyermekek váljanak képessé a közösségbe való beilleszkedésre, iskolába lépésre;
- Olyan szemléletformálás, mely felnőtteket és a gyermekek körében egyaránt biztosítja a „másság” elfogadását, tolerálását.

6.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek:

A magatartási zavar meghatározása nehéz feladat, bár ők azok a gyermekek, akik mindig „kilógnak” a csoportból, akik állandó figyelmet igényelnek, akik az óvodapedagógus számára folyamatosan megoldandó problémahelyzetet teremtenek.

Magatartási – beilleszkedési zavarra utaló tünetek:

- figyelemösszpontosítási zavar;
- könnyen elterelendő figyelem;
- végletes érzelmi reakciók;
- rendkívül ingadozó teljesítőképesség;
- fáradékonyság feladathelyzetben.

Az óvodapedagógus feladata:

- A gyermek közösségét megismerjük;
- A zavar észlelése esetén az óvodapszichológus véleményét, segítségét kérjük;
- Az egyéni fejlődést nyomon követjük;
- Egyéni fejlesztési tervet készítünk;
- Elvárásainkkal a gyermek fejlődésének üteméhez igazodunk, és alkalmazkodunk, elfogadjuk az eltérő viselkedést;
- Társas kapcsolataik kiépítését segítjük, fejlesztjük;
- Differenciált egyéni bánásmódot alkalmazunk;
- A csoportszobában és az udvaron biztosítjuk azokat az eszközöket, amelyek a gyermek egyéni igényeihez igazodnak.

6.3.Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése

Kiemelten tehetséges gyermek (az a különös bánásmódot igénylő gyermek):

- aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik;
- és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

Óvodánkban kettő területen – vizuális nevelés, drámajáték – történik szakszerű tehetségfejlesztés.

Cél:

„Tehetségigéreték” gondozása

Feladat:

- Támogató és szakszerű környezet megteremtése, amelyben a tehetségigéreték minél korábban felfedezhetők, és kiemelkedő képességeik továbbfejlesztése biztosított;
- A tehetségigéreték erős oldalának fejlesztése;
- A gyermekek tehetségével összefüggő gyenge területének erősítése;
- Kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése;
- Feltöltődés, pihenés, elvonulás lehetőségének biztosítása.

Tartalma:

- Integráló tehetséggondozás, mely a „tehetségígérettek” egész személyiségének komplex fejlesztésére irányul;
- Műhelyfoglalkozások vezetése, mely a „tehetségígérettek” speciális érdeklődésére, épít speciális többlet nyújtásával a gyermekek képességeiknek és érdeklődésüknek megfelelően;
- A többségen belül a differenciálás eszközzel a tehetség fejlesztésének segítése;

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek nevelése-oktatása

A nevelési-oktatási intézményben foglalkoztatott pedagógus munkáltatója az egészségügyi intézmény vagy rehabilitációs intézmény írásbeli kérelmére célfeladatot állapíthat meg a pedagógus részére a nevelési-oktatási tevékenységnek az egészségügyi intézmény vagy rehabilitációs intézmény számára történő ellátására, ha a pedagógus a megfelelő szakképzettséggel rendelkezik és vállalja, hogy a célfeladatot az e rendeletben foglaltak szerint, az egészségügyi intézmény vagy rehabilitációs intézmény szakmai vezetése alatt, az egészségügyi intézmény vagy rehabilitációs intézmény alkalmazottaira vonatkozó szabályok betartásával végzi. A célfeladat megállapításakor előnyben kell részesíteni azt a pedagógust, aki egyebekben a célfeladat ellátásával megegyező feladat-ellátási helyen végzi nevelési-oktatási feladatait. A célfeladatot vissza kell vonni, ha azt az egészségügyi intézmény vagy rehabilitációs intézmény írásban kezdeményezi.

7. A migráns gyermekek nevelése:

Cél: A multikulturális társadalmon belül a multikulturális nevelés megvalósítása az integrált nevelés kiterjesztése a migráció, populáció vonatkozásában.

Alapelvek:

- Veleszületett méltóság;
- Kirekesztés, az előítéletes kizorítottság megszüntetése;
- A neveléshez való hozzáférés;

- A befogadó ország gyermekeit megillető jogok garantálása a bevándorló gyermekek számára;
- Multikulturális szemlélet.

Célok:

- A multikulturális nevelés megvalósítása;
- Nyitott és megértő viselkedés kialakítása a más ajkúak nyelve és kultúrája iránt.

Feladatok:

A migráns gyermekekre vonatkozó nevelés koncepció tartalmi elemei:

- A magyar nyelv, mint idegen nyelv játékos elsajátítása;
- Az interkulturális pedagógia érvényesítése;
- A cselekvésbe ágyazott tapasztalatszerzés megtámogatásának formái, módjai, szervezeti keretei, időkerete.

8. Az óvoda kapcsolatai

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda illetve a család teremt meg.

Ezek a következők:

- Beszoktatás szülővel;
- Szülői értekezlet évi 3 alkalommal, ahol az aktuális nevelési, szervezési kérdések mellett történik a szülők tájékoztatása a köznevelési törvényben meghatározott jogokról, kötelességeikről, a házirendről, nevelési programunkról;
- SZMK működtetése;
- Mindennap nyílt nap;

- Fogadóóra, illetve egyéni elbeszélgetés a gyermek sajátos fejlődéséről óvodapedagógus, vagy szülő kezdeményezésére;
- Nyilvános ünnepeink, rendezvényeink;
- Szülők fóruma (szülők által kezdeményezett témához előadó felkérése).

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlat, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Az óvoda kapcsolatot tart - logopédussal, a helyi általános iskolával, a helyi gyermekvédelmi előadóval, megyei Pedagógiai Oktatási Központtal, a helyi községi önkormányzattal, orvossal, védőnővel, fogorvossal, a Váci Művelődési házzal, Klebelsberg Intézményfenntartó Központtal, Pedagógiai Szakszolgálattal, Oktatási Hivatallal.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

9. Az óvoda ellenőrzési és értékelési rendszere

A pedagógiai munka fejlesztését szolgáló ellenőrzés célja:

- Tájékozódás, segítségnyújtás;
- A feladatok, utasítások végrehajtásának ellenőrzése, nyomon követése (folyamatos és időszakos);
- Az eredményesség vizsgálata;
- A problémák feltárása, megoldáskeresés.

Belső ellenőrzés az óvoda Szervezeti és Működési Szabályzata szerint történik.

Fórumai

- Egyéni beszélgetés;
- Óvodapedagógusi párokkal történő közös megbeszélés, közös csoportlátogatás;
- Munkatársi értekezlet.

Az óvoda nevelési programjának értékelése, bevezetését követően 3-4 évenként. A program be-
válásának vizsgálatait folyamatosan végezzük. Az évenként összeállított munkatervben megjelöl-
jük azokat a részterületeket, amellyel az adott évben kiemelten foglalkozunk, illetve ami az érté-
kelés középpontjában áll.

Az értékelés számba veszi az eredményeket, az esetleges hibákra, hiányosságokra megoldást ke-
res, kiterjed arra is, hogy megjelennek-e a tervezett fejlesztő hatások, amiket az elemzések alkal-
mával megfogalmazott intézkedési tervben megjelöltünk, pl. eredmények a szocializáció terén, a
kisebbségi nyelvhasználat szintjében, megismerésében, kommunikációban; mennyire biztosított a
tapasztalatszerzés játékos lehetőségei.

- A nevelő testület tudatosságát, kultúráját mennyire fokozta az óvoda nevelési programja;
- Mit mutatnak a szülők visszajelzései. Rendelkezik-e a szülő kellő mennyiségű információ-
val az óvoda programjáról.

Az ellenőrzés formái, módszerei:

- A gyermek tevékenységének ellenőrzése, értékelése;
- Felnőttek tevékenységének ellenőrzése, értékelése;
- Az adminisztrációs munkák ellenőrzése, értékelése, dokumentumok összevetése a korábbi-
val;
- Beszámoltatások szóban, írásban.

Az ellenőrzés megerősíti a pedagógusokat abban, hogy kitartó és következetes munkával a kitűzött
célokért érdemes küzdeni és útmutatót ad az esetleges hibák kijavításához. Az értékelés valam-
ennyi formájánál módot és lehetőséget biztosítunk, hogy a jelenlévők elmondhassák gondolatai-
kat, így azt érzik, hogy érdemes hozzászólni, mert ha reális igényt fejeznek ki, meghallgatásra
találnak. A megfelelő értékelés ösztönzőleg hat a további munkára, nagyobb és felelősség telje-
sebb feladatok vállalására. Az értékelés mindig konkrét, fejlesztő hatású és demokratikus.

Az országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés (tanfelügyelet) rendszerének működtetését folyamatosan nyomon követjük, kapcsolatot tartunk az Oktatási Hivatallal, használjuk a kézikönyveket.

A tanfelügyeleti rendszer szakmai alapját az általános pedagógiai szempontok, az intézményekre vonatkozó országos szabályozó dokumentumokban megjelenő értékrendszer adja, figyelembe véve a jogszabályokban megfogalmazott általános pedagógiai-szakmai tevékenységre vonatkozó előírások megvalósulását.

Új ellenőrzési formaként jelent meg a komplex ellenőrzés rendszere, a leginkább támogatást igénylő intézményekre fókuszál azzal a céllal, hogy elsősorban ott kerüljön rá sor, ahol előre meghatározott, objektív adatok, mutatók alapján lemaradása van az adott köznevelési intézménynek, és a lemaradás megszüntetéséhez az intézménynek célzott szakmai támogatásra van szüksége.

10. Pedagógiai program érvényessége

Érvényességi rendelkezés

A dokumentum jellege: Nyilvános

Megtalálható: Az óvodában és az óvoda honlapján (www.kosdiovoda.hu.)

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- Nevelőtestületi javaslat
- Partneri igények változása
- Törvényi változás

Legitimációs Záradék

OM: 032902

A programot felülvizsgálta és egyhangúan **elfogadta** az óvoda nevelőtestülete a iktatószámú jegyzőkönyv alapján.

Kosd,

.....

óvodapedagógus

.....

óvodapedagógus

A Pedagógiai Programot **jóváhagyta** az intézmény vezetője.

Kosd,

PH.

.....

intézményvezető

Irattári száma:

A Pedagógiai programot a szülői szervezet megismerte, **véleményét nyilvánította.**

Kosd,

.....

Szülői Szervezet nevében

Kosd Község Önkormányzata, mint az intézmény fenntartója és működtetője **egyértését nyilvánítja** a Pedagógiai Programban foglaltakkal.

Kosd,

PH.

.....
Kosd Község Önkormányzata nevében

MELLÉKLETEK

1. melléklet

*Eszköz és felszerelési jegyzék a
Kosdi Csoda-Vár Óvoda intézményére vonatkoztatva készült.
2612 Kosd, Eószai Lőrinc tér 1.
2022.09.01.*

Ó V O D A

(a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodára vonatkozó eltérő követelmények a megjegyzésben külön feltüntetve)

I. HELYISÉGEK

Az egyes helyiségek és az udvar jellemző adatait (alapterület, belmagasság, légköbméter, belső burkolat, megvilágítás) a hatályos építészeti, egészségügyi, munkavédelmi és tűzvédelmi jogszabályok tartalmazzák.

	A	B	C	D
1.	Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Megjegyzés	Az intézményben rendelkezésre áll
2.	csoportszoba	gyermekcsoportonként 1	gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában is a csoportszoba alapterülete nem lehet kevesebb, mint $2 \text{ m}^2/\text{fő}$	igen
3.	gyermekágy/fektető tároló helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) valamennyi gyermekágy tárolására alkalmas) csoportonként 1	a fektető típuséból adódóan erre nincs szükség	
4.	tornaszoba, sportszertárral	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A tornaszoba kialakítása kötelező. Amennyiben további tornaszoba kialakítása válik szükségessé, úgy a gyermekek számára aránytalan teher és többletköltség nélkül más nevelési-oktatási intézménnyel-, illetve sportolásra alkalmas létesítmény üzemeltetőjével írásban kötött megállapodás alapján is biztosítható a tornaszoba vagy tornaterem helyiség használata. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.	igen

5.	logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában a logopédiai és az egyéni foglalkoztatókat külön kell kialakítani	igen
6.	óvodapszichológusi helyiség	ha az óvodapszichológus alkalmazása kötelező óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában helyben alakítandó ki. <i>A fentiek alapján intézményünkben nem szükséges.</i>	
7.	játszóudvar	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	közterületen, iskolában is kialakítható, ha adott időben biztosítható a kizárólagos használat az óvoda részére gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani	igen
8.	intézményvezetői iroda	óvoda székhelyén és azon a telephelyen, amelyen az intézményvezető-helyettes, illetve tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása nem kötelező 1		igen
9.	intézményvezető-helyettesi iroda	ha az óvodában intézményvezető-helyettes alkalmazása kötelező (székhelyen és telephelyen) 1	intézményünkben nem szükséges	
10.	tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes	Ha az óvodában tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása kötelező, székhelyen és telephelyen 1	intézményünkben nem szükséges	
11.	óvodatitkári iroda	ha az óvodában az óvodatitkár alkalmazása kötelező óvoda székhelyén 1	Ha óvodában az Nkt. alapján az óvodatitkár alkalmazása kötelezően előírt, a feladatellátáshoz szükséges hely a tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi irodával közösen is kialakítható, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi. Intézményünkben nem szükséges.	
12.	nevelőtestületi és könyvtárszoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A könyvtárszoba abban az esetben alakítható ki a nevelőtestületi szobával együtt, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi. A könyvtárszoba legalább 500 könyvtári dokumentum befogadására legyen alkalmas, az óvodapedagógusok felkészüléséhez.	igen
13.	általános szertár/raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	pinchelyiség	igen

14.	többcélú helyiség (szülői fogadásra, tárgyalásra, ünnepek megtartására alkalmas helyiség)	óvodánként (székhelyen vagy telephelyen) 1		igen
15.	orvosi szoba, elkülönítő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Az orvosi szoba kialakítása, létesítése nem kötelező, amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat nyilatkozata szerint a gyermekek ellátása - aránytalan teher és többletköltség nélkül a közelben található egészségügyi intézményben megoldható. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.	
16.	gyermeköltöző	gyermekcsoportonként 1	Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen.	igen
17.	gyermekmosdó, WC helyiség	gyermekcsoportonként 1 (WC -nemenként 1)	Gyermeklétszám figyelembevételével. Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen és ott ahol mozgáskorlátozott gyermeket nevelnek, az akadálymentes WC kialakítása is kötelező.	igen
18.	felöltöző	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat 2	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.	igen
19.	felöltöző mosdó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok száma több mint hat 2, vagy az óvoda épülete emeletes, szintenként 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.	igen
20.	felöltöző WC helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 amennyiben az óvodai csoportok	Alkalmazotti létszám figyelembevételével. A kialakításnál figyelemmel kell	igen

		száma több mint hat, vagy az óvoda épülete emeletes, szintenként 1	lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.	
21.	felöltöltő zuhanyzó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy férfi óvodapedagógusok, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában gyógypedagógusok, konduktorok is alkalmazásba kerülhetnek.	igen
22.	mosó, vasaló helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Mosási lehetőség a felnőtt öltözőben, vasalás a betegszobában.	igen
23.	szárító helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, ahol a szárító helyiség a mosó, vasaló helyiséggel együtt kialakítható. Szükség esetén a használaton kívüli tornateremben.	
24.	felöltöltő étkező	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Intézményünkben nem szükséges.	
25.	főzőkonyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.	igen
26.	melegítő konyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		
27.	tálaló-mosogató	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		igen
28.	szárazáru raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.	igen
29.	földesárú raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.	igen
30.	éléskamra	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott ahol a tervezési program szerint, helyben főznek.	igen
31.	karbantartó műhely	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában.	
32.	kerekesszék tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) szintenként 2	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, ahol mozgáskorlátozott gyermekeket nevelnek.	
33.	ételhulladék tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		igen

II. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C	D
1.	Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Megjegyzés	Az intézményben rendelkezésre áll
2.	óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült esetén kemény ágybetétek, decubitus matrac egyéni szükséglet szerint; látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén védőszegély (rács).	igen
3.	gyermekszék (ergonomikus)	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, lábtartóval és ülőkével.	igen
4.	gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, dönthető lapú, peremes, egyszemélyes óvoda asztalok.	igen
5.	fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben		igen
6.	szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló egyötödének lefedésére alkalmas méretben		igen
7.	játéktartó szekrény vagy polc	gyermekcsoportonként 2, sajátos nevelési igényű gyermek esetén további 1		igen
8.	könyvespolc	gyermekcsoportonként 1		igen
9.	élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1		igen
10.	textiltároló és foglalkozási eszköztároló szekrény	gyermekcsoportonként 1		igen
11.	edény- és evőeszköz-tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	Edények és evőeszköz tárolása a konyhában történik.	
12.	szeméttartó	gyermekcsoportonként 1		igen
13.	2. Tornaszoba			
14.	tornapad	2		igen
15.	tornaszőnyeg	1		igen
16.	bordásfal	2		igen

17.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő készlet	1			igen
18.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	három gyermek egyidejű foglalkoztatásához		Ha az óvoda sajátos nevelési igényű gyermeket nevel; a pedagógiai programban foglaltak szerint.	igen
19.	3. Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba				
20.	a fogyatékos-ság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközök			A pedagógiai programban foglaltak szerint.	igen
21.	tükör (az asztal szélességében)	1			igen
22.	Asztal	1			igen
23.	Szék	2		Egy gyermek, egy felnőtt.	igen
24.	Szőnyeg	1			igen
25.	játéktartó szekrény vagy könyvek tárolására is alkalmas polc	1			igen
26.	4. Óvodapszichológusi szoba		Gyermeklétszám szerint		
27.	Asztal	1			
28.	Szék	4			
29.	Szőnyeg	1			
30.	Könyvek, iratok tárolására is alkalmas polc	1			
31.	5. Játsszód- var				
32.	kerti asztal	gyermekcsoportonként 1			igen
33.	kerti pad	gyermekcsoportonként 2			igen
34.	Babaház	gyermekcsoportonként 1			

35.	udvari homokozó	gyermekcsoportonként 1		igen
36.	Takaróháló	homokozónként 1	A homokozó használaton kívüli lefedéséhez.	igen
37.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgási igényt kielégítő eszközök	V. rész szerint		igen
38.	6. Intézményvezetői iroda			
39.	íróasztal és szék	1-1		igen
40.	tárgyalóasztal székekkel	1		igen
41.	Telefon	1		igen
42.	Fax	1		
43.	Könyvszekrény	1		igen
44.	Iratszekrény	1		igen
45.	Elektronikus adathordozó szekrény	1		igen
46.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1 felszerelés		igen
47.	számítógépasztal és szék	1-1		igen
48.	7. Intézményvezető-helyettesi, tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi, óvodatitkári iroda			
49.	(a felszerelések feladatellátás szerint helyezhetők el)			
50.	íróasztal és szék	1-1		
51.	Iratszekrény	1		
52.	Telefon	1	Közös vonallal is működtethető.	
53.	számítógépasztal és szék	1-1		
54.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1		

55.	8. Nevelőtestületi szoba			
56.	fiókos asztal, ami egyben eszköz előkészítő munkasztal is	pedagóguslétszám szerint 1		
57.	Szék	pedagóguslétszám szerint 1		
58.	könyvtári dokumentum	500	Az óvoda-pedagógusok felkészüléséhez.	
59.	Könyvszekrény	2	Legalább ötszáz könyvtári dokumentum tárolásához alkalmas legyen.	
60.	Fénymásoló	1		
61.	Tükör	1		
62.	9. Többcélú helyiség			
63.	tárgyalóasztal székekkel	1		igen
64.	10. Orvosi szoba, elkülönítéssel	berendezése, felszerelése a vonatkozó jogszabályban előírtak szerint	Amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat az óvodában megszervezett, biztosított. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, helyben biztosítva.	
65.	11. Gyermeköltöző			
66.	öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	gyermeklétszám figyelembevételével	öltözőrekeszen belül elkülönített cipőtároló	igen
67.	Öltözőpad	gyermeklétszám figyelembevételével		igen
68.	12. Gyermekmosdó, WC helyiség			
69.	Törülközőtartó	gyermeklétszám figyelembevételével		igen
70.	Falitükör	mosdókagylónként 1		igen
71.	rekeszes fali polc (fogmosótartó)	gyermeklétszám figyelembevételével		igen

III. TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK

	A	B	C	D
1.	egyéni tisztálkodó szerek	gyermeklétszám szerint 1	fésű, fogkefe, fogmosópohár	igen
2.	tisztálkodó felszerelések	mosdókagylónként 1	ruhakefe, körömkefe, szappantartó	igen
3.	Fésűtartó	csoportonként 1		igen
4.	Törülköző	felőtt és gyermeklétszám szerint 3-3		igen
5.	Abrosz	asztalonként 3		igen
6.	Takaró	gyermeklétszám szerint 1		igen
7.	ágyneműhuzat, lepedő	gyermeklétszám szerint 3-3	Az ágyneműt a szülők biztosítják gyermekeik számára.	

IV. A FELNŐTTEK MUNKAÉVGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C	D
1.	szennyes ruha tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		igen
2.	mosott ruha tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		igen
3.	Mosógép	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha a mosás helyben történik	igen
4.	Centrifuga	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha a mosás helyben történik	
5.	Vasaló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		igen
6.	Vasalóállvány	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		igen
7.	Szárítóállvány	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		igen

8.	Takarítóeszközök	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		igen
9.	kerti munkaeszközök, szerszámok	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1-1	ásó, kapa, gereblye, kerti locsolókanna	igen
10.	Hűtőgép	óvodánként 1		igen
11.	Porszívó	óvodánként 1		igen

V. A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK

	A	B	C	D
1.	1. Játékok, játékeszközök (mennyiség eszközfajtanként)			
2.	különböző játékok (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön	igen
3.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön	igen
4.	ének, zene, énekes játékok eszközei	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint	igen
5.	az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint	igen
6.	értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint	igen
7.	ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint	igen
8.	a természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint	igen
9.	munka jellegű tevékenységek eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint	igen

10.	2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök			
11.	Televízió	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		
12.	magnetofon/CD lejátszó/hangfalak	három csoportonként 1		igen
13.	diavetítő vagy projektor	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		igen
14.	Vetítővászon	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1		igen
15.	hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	az óvoda pedagógiai programja szerint	igen
16.	hangszer (gyermeknek)	gyermekcsoportonként, a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint	igen
17.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő óvodában; az óvoda pedagógiai programja szerint	igen
18.	projektor vagy írásvetítő	1		igen

VI. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSÉNEK TOVÁBBI SPECIÁLIS ESZKÖZEI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

	A	B	C	D
1.	1. Beszéd fogyatékosok			
2.	tükör 120 X 180 cm	csoportonként 1		
3.	logopédiai alapkészlet	csoportonként 1		
4.	2. Hallási fogyatékosok			
5.	Dallamíró	csoportonként 1		

6.	hallásvizsgáló és hallókészülék tesztelő felszerelés	óvodánként (székhelyen és településen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el és a gyermekek száma nem éri el a tizenhármát, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében	
7.	vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni, illetve csoportos adó-vevő készülék	gyermeklétszám szerint 1		
8.	a különböző nyelvi kommunikációs szinteknek megfelelő kifejezések képi megjelenítésére alkalmas elektronikus információhordozó	óvodánként (székhelyen és településen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el, és a gyermekek száma nem éri el a tizenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében	
9.	nyelvi kommunikáció vizuális, auditív megjelenítésének ellenőrzésére alkalmas eszköz	óvodánként (székhelyen és településen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el, és a gyermekek száma nem éri el a tizenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében	
10.	szurdologopédiai eszközök	csoportonként 1		
11.	3. Látási fogyatékosok			
12.	Olvasótelevízió	gyermeklétszám figyelembevételével	gyengénlátók, aliglátók számára	
13.	hatrekeszes doboz, gombás tábla, szöges tábla, csörgő labda	gyermeklétszám szerint 1		

VII. EGÉSZSÉG- ÉS MUNKAVÉDELMI ESZKÖZÖK

	A	B	C	D
1.	étel-mintavétel (üvegtartály) készlet	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	amennyiben étel kiosztása folyik	igen
2.	Elsősegélyláda	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	a közegészségügyi előírások szerint	igen
3.	gyógyszerszekrény (zárható)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	a közegészségügyi előírások szerint	igen
4.	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	külön jogszabályban meghatározottak szerint		igen
5.	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	külön jogszabályban meghatározottak szerint		igen
6.	tűzoltó készülék	az érvényes tűzvédelmi szabályok szerint		igen